

Eredeti Jatekszin Kiadja a magyar todos tarsasag. (Original-Schaubühne.) hung. 12. Kinizsi. Vigjatek 3 Felv. (Kinizsi. Lustspiel.)hung-

Egyet. ny.
Buda 1844

Signatur: 55706-A.12
Barcode: +Z167488103
Zitierlink: <http://data.onb.ac.at/ABO/%2BZ167488103>
Umfang: Bild 1 - 106

Nutzungsbedingungen

Bitte beachten Sie folgende Nutzungsbedingungen: Die Dateien werden Ihnen nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke zur Verfügung gestellt. Nehmen Sie keine automatisierten Abfragen vor. Nennen Sie die Österreichische Nationalbibliothek in Provenienzanangaben. Bei der Weiterverwendung sind Sie selbst für die Einhaltung von Rechten Dritter, z.B. Urheberrechten, verantwortlich.

Hinweis: Das Dokument enthält hinterlegte Textdaten, die eine Suche in der Datei ermöglichen. Diese Textdaten wurden mit einem automatisierten OCR-Verfahren ermittelt und weisen Fehler auf.

KAIS. KÖN. HOF

BIBLIOTHEK

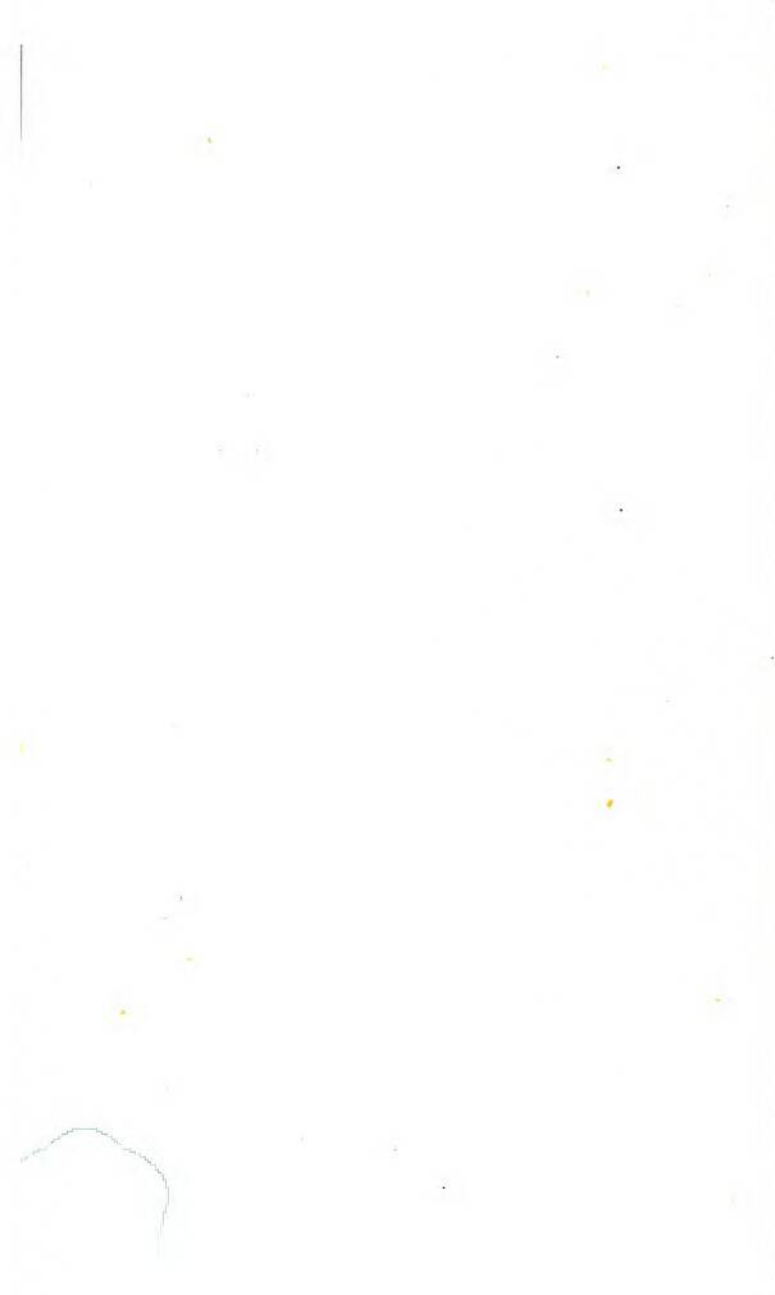
55.706-A

Alt-

~~43. Oo 262.~~

55706-A.

EREDETI JÁTEKSZÍN.

KIADJA

A MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG.

TIZENKETTŐDIK KÖTET.

K I N I Z S I,

a m. t. társaságtól 1842-ben második díjt nyert vigjáték.

BUDÁN,

A MAGYAR KIR. EGYETEM BETŰIVEL.

1 8 4 4.

K E N E Z S I.

VÍGJÁTÉK

HÁROM FELVONÁSBAN.

IRTA

SZIGLIGETI.

PESTEN, 1844.

EGGENBERGER J. ÉS FIA

MAGYAR ACADEMIAI KÖNYVÁRUSOKNÁL.

SZEMÉLYEK.

HUNYADI MÁTYÁS, király.

MAGYAR BALÁZS.

BENIGNA, leánya.

ZÁPOLYA ISTVÁN.

GÁSPÁR, molnár.

PÁL, alvezér

PÉTER, apród

RÓZSI.

)
) **Balázsnál**, fiai.

Cselédek. Vendégek. Kiséret.
Történik Kinizsen.

ELSŐ FELVONÁS.

Szoba.

ELSŐ JELENÉS.

BALÁZS (elől széken ül) **SZÁMTARTÓ. FŐVADÁSZ. KOMORNYIK** (hátról állanak, alázatosan szinte remegve.)

BALÁZS. Komornik, vadászöltönyt!

KOMORNYIK (mély bókkal el)

BALÁZS. Számtartó, a falut ki kell rendelni.

SZÁMTARTÓ. Bátorodom alázatos tisztelettel megjegyezni, hogy aratás ideje levén, a szegény nép —

BALÁZS. A falut ki kell rendelni.

SZÁMTARTÓ. Értem. (el)

BALÁZS. Fővadász, a gémezugnál kell a hajtást kezdeni.

FŐVADÁSZ. De úgy elgázoljuk a jobbágyságot vetésit.

BALÁZS. A gémgugnál kell a hajtást kezdeni.

FŐVADÁSZ. A mint parancs —

BALÁZS. Számtartó! — Hol van? hogy mer mozdulni, míg parancsom van?

FŐVADÁSZ. A falut rendeli elő.

BALÁZS. Mondd neki, a nép kárát megtéritem (kivül a várkapus kürtje). Vendég jó. — Komornyik, diszöltönyt, kalpagot és kardot.

KOMORNYIK (vadászöltönyt és lándzsát hoz.) Nagyságos úr, a parancsolt vadászöltöny. —

BALÁZS. Mi ez? (rá kiáltva) Diszöltönyt, kalpagot és kardot parancsoltam.

KOMORNYIK. De azimént méltóz —

BALÁZS. Diszöltönyt, kalpagot és kardot! — (Komornyik elsiet) Soha rosszabb szolgálatot! — A vendég jöhet. A vadászat azonban nem marad el; velünk kell tartania. Távozzatok (cselédek el.) Ki látogat Mátyás királylyal dacolót? nem fél, hogy kegyét veszti? bizonyosan legjobb barátom.

MÁSODIK JELENÉS.

ZÁPOLYA (jő)

BALÁZS. Nem csalódtam — Zápolya! — Isten hozott, öcsém!

ZÁPOLYA. S a szív, meg más valami.

BALÁZS. Nem félsz, hogy a király kegyelmét veszted?

ZÁPOLYA. Nem, sőt neked is hozom.

BALÁZS. Nekem — kegyelmet? Jobbágya vagyok, de kegyelmet csak istentől várok.

ZÁPOLYA. Vén medve, tudod-e, hogy a világ kikacag?

BALÁZS. Engem?

ZÁPOLYA. Téged, téged! Hijában szeded ráncba homlokod; faluid száját betömheti rettentőség, a világét nem. Valld meg magad is, nem vagy-e nevetséges? az egész ország hódolt Mátyás előtt, egyedül te dacolsz vele: úgy tészesz, mint a részeg, ki a legény a csárdában! ki még akkor is „vessük ki“-t kiabál, midőn kidobva a csárda előtt a pocsolyában fentereg. Mire a berzenkedés? használsz vele magadnak? ártasz Mátyásnak? — épen nem.

BALÁZS. István, ne tovább.

ZÁPOLYA. Vendéged vagyok, azért légy békétűrő; barátod, azért eszedre hozlak.

BALÁZS. Gorombáskodni jöttél.

ZÁPOLYA. Igazat mondani. Te úgy sem tartasz udvari bolondot, ki e tisztet teljesítené.

BALÁZS. Állj be hozzám, mint látom, úgy is Mátyásnak ha nem udvari bolondja, legalább udvarának bolondja vagy.

ZÁPOLYA. Ha az által észre hozhatlak, leszek bolondod is. Halld csak. Nemde a Gara-párton vol-

tál? s ez maga sem tudá, kit válasszon király-lyá. De a nép szava isten szava: míg ti civődta-
tok; Mátyás neve először tiz, aztán száz, aztán
ezer, végre millió ajkon zengett. Mersz-e az ég-
gel dacolni? Azóta kilenc év forgott le, s Má-
tyás bebizonyítá, hogy a nagy Hunyadinak fia, s
hogy a nép méltán bizott benne. Itthon szeretjük,
külföldön tisztelik, vagy rettegik. A Gara-párt
elnémúlt, magok a pártfők is büszkék kegyeire:
egyedül te vagy hátra, te játszod anyakas magyart.

BALÁZS. Megadom, mivel a királynak tarto-
zom: udvara kövezetét nem tartozom koptatni.

ZÁPOLYA. Epen az nevetséges, hogy bagoly
zugaidba vonúlsz, s mint megvesszőzött gyer-
mek magadnak duzzogsz a suton, míg mi töb-
biek nagy tettei dicsőségében osztozunk.

BALÁZS. Legalább következetes vagyok.

ZÁPOLYA. Következetes? igen, mint torma-
esett féreg. — Ugyan megtudnád mondani, miért
haragszol rá?

BALÁZS (akadozva). Miért?

ZÁPOLYA. Igen, igen, miért? Megbántott?

BALÁZS. Nem.

ZÁPOLYA. Erdemesb valaki a trónra?

BALÁZS (félvállról). Nem tudom.

ZÁPOLYA. Hát miért duzzogsz?

BALÁZS. Eh, ne faggass! —

ZÁPOLYA. Ládd, mi gyermekes vagy. De hisz az öreg második gyermek. Ma haragszol, mert tegnap is haragvál; s tegnap is haragvál, mert tegnap előtt is haragvál, s így tovább.

BALÁZS. Ellehetünk mi egymás nélkül is.

ZÁPOLYA. Pedig a király másképp gondolkozik, s azt hiszi, hogy e hazának rád nagy szüksége van.

BALÁZS. Ő kevély, igen kevély, igen igen kevély, sokkal kevélyebb —

ZÁPOLYA. Vagy te, mint ő. Hiszen nem is ösmered személyesen.

BALÁZS. Nem is kívánom.

ZÁPOLYA. De ösmerd és csodáld.

BALÁZS. Mondják, nem tiszteli az öreg kort.

ZÁPOLYA. De az érdemet igen.

BALÁZS. Önfejű.

ZÁPOLYA. De csak jót akar.

BALÁZS. Hirtelen haragú.

ZÁPOLYA. De igazságos, s azt leginkább rajtad tanúsítá.

BALÁZS. Szeretném tudni, hogyan?

ZÁPOLYA. Mig mások kinevetnek, ő magyaroknak nevez.

BALÁZS (ránéba szedett homloka lassan kisimúl.) Nevetem említi.

ZÁPOLYA. Nem úgy, Magyar Balázs uram, hanem valódi magyar embernek. Hát a tisztelet,

mellyel rólad szól!... Mondhatom, az udvaronc-sereg csak háta megett mer kinevetni.

BALÁZS. Én sem tűröm, hogy valaki ócsárolja őt.

ZÁPOLYA. Érdemeidet becsúli.

BALÁZS. Ő sincs azok nélkül.

ZÁPOLYA. A török ellen érc-falnak, s a kereszténység öreg bajnokának nevez.

BALÁZS (bajszát simogatja) Hízelgesz.

ZÁPOLYA. Érdemeidet nem jutalmazni — mert legédesb jutalom a büszke öntudat — hanem a világ előtt is kitüntetni ohajtván, a pártütő Szent-Györgyi János helyett rád ruházza az erdélyi vajdaságot.

BALÁZS. Rám!!

ZÁPOLYA. Miről ezennel legjobb barátod által tudósít.

BALÁZS. Rám!!

ZÁPOLYA. Az egész ország örül szerencsédnek. Azóta még ama hát megett kacagó udvaroncok is levett süveggel mondják nevedet.

BALÁZS. Barátom, pirúlok.

ZÁPOLYA. Legjobb barátod lát, se baj! — Ládd: így győz ellenein Mátyás.

BALÁZS (megöleli) Megadom! magamat! Mindennek is az a kis szemű Gara volt az oka; olly

feketére festette ezt a Hollós fajt, mintha valódi hollók lettek volna; mindennek Gara az oka!

ZÁPOLYA. Mindennek Gara az oka! — De bátya, halld csak tovább! Eddig király követje voltam, most barátod leszek.

BALÁZS. Nem voltál egy személyben mindkettő.

ZÁPOLYA. Titkom van — házadat érdeklő — szerencséd függ tőle. — Csitt! — Senki sem hall?

BALÁZS. Egyedül vagyunk.

ZÁPOLYA. Esküdjél, hogy el nem árulsz.

BALÁZS. Igérem, hogy a titok köztünk marad.

ZÁPOLYA. Esküdnöd kell.

BALÁZS. Ha igérem, annyi mintha esküdném.

ZÁPOLYA. Tehát — hogy kezdjem? Leányod

Benigna mult héten Kolosvártt mulatott.

BALÁZS. Igen.

ZÁPOLYA. De a király is Kolosvártt mulatott akkor.

BALÁZS. Úgy egy városban mulattak.

ZÁPOLYA. Azt is tudod, hogy Mátyás özvegy, mióta nője a cseh Katica meghalt.

BALÁZS. Aztán?

ZÁPOLYA. Hát azt tudod, hogy a király gyakran öltözik álruhába, s ott is megfordul, hol nem is gyanítnád?

BALÁZS. Mi sül ki mind ebből?

ZÁPOLYA. Az , hogy álruhában látta Benignát, és — és — örvendj, Balázs! — a leány megnyerte magas tetszését.

BALÁZS. Ennek örüljek ? — Benigna ágyasának fent, nejének kissé tán alant születék.

ZÁPOLYA. Mit beszélsz alant ? hogy is ne ! Barátom, Hunyadi Mátyás főnemes fia volt , és most király ; mért ne lehetne Benigna királyné , ki szinte egyik legfőbb nemes leánya ?

BALÁZS (egyet fújva) Igaz ! Őseim már akkor vezérek voltak , midőn Hunyadinak tán ősei sem voltak. — Honnan tudod mind ezt ?

ZÁPOLYA. A királytól. Midőn estve kalandjáról haza jött, így szólt : „Zápolya , ösmered Magyar Benignát ? — ha olly erényes, mint szép , királynévá teszem.“ — Már pedig Benigna még erényesb , mint szép, tehát királyné lesz.

BALÁZS. István, ne ámits !

ZÁPOLYA. Később így szólt „Zápolya ! gondoltam valamit. Az öreg Balázs nem ösmer, még leánya sem látott , álruhában meglátogatom , s ha boldogúlok , királynévá teszem.“

BALÁZS. A leány szép — a leány angyal !

ZÁPOLYA. Ezt a mi illeti, titokban kellett volna tartanom ; de hiszen veled közölve csak jót akarok , mert ösmerem Benigna angyali szívét : s

inkább ragyogjon a gyémánt magyar hölgy homlokán, mint valami idegen hercegnőjén. E szerint tudod, mihez tartsd magad.

BALÁZS. Ha Benigna is bele szeretne...no, de ha akarom, bele kell szeretnie.

ZÁPOLYA. Mátyást ne féltsd. A milly gyorsan megveri az ellent, s a milly gyorsan beveszi a várakat, épen olly gyors hódító a hölgyeknél.

BALÁZS. Én akarom, hogy Benigna szeresse; s neki nincs akaratja. — De hogy ösmerünk rá?

ZÁPOLYA. Hahaha, ez, épen ez válik eszemnek leginkább becsületére. (arcképet von ki kebléből) Hahaha. Itt van a király arcképe — hajsza-lig eltalálva — Salviati munkája. Arca, mint látod, pirosas, szőke haj, fekete szem, nemes tekintet, magas homlok, széles váll és mell, közép termet; mikor lovagol, jó tenyérnyivel magasabb, mint különben...Igy remélem, rá fogtok ösmerni.

BALÁZS. Mintha látnám.

ZÁPOLYA. Zápolya nem tökkel ütött fejű! — Hivasd a leányt és tudasd vele a titkot.

BALÁZS (hiva.) Valaki!

KOMORNYIK (jö.) Nagyságos úr!

BALÁZS. Leányom jöjön.

KOMORNYIK (el.)

ZÁPOLYA. Én az oldalszobába vonúlok. Jól ki

kell vallasnod, ha szeret-e más valakit? Ettől függ minden.

BALÁZS. Bizd rám... De, öcsém! — mi jut eszembe. Mátyás erdélyi vajdává tön, s leányomat szereti; így lányomért tisztelt meg, nem magamért; illy áron nem kell, bár magát a trónt ajánlja; leányom s a vajdaság nem fér együvé.

ZÁPOLYA. Büszkeségedet megnyugtathatom. Mátyás nem lányért oszt hivatalt, hanem érdemért. Vajdává az nap reggelén tön, melly nap estéjén először látta lányodat: e szerint előbb jutalmazá az érdemet, mint gyönyörködék a szépségben; s ezt becsületemre mondom, mi annyi, mintha esküdném. Fogj bátran a vallasáshoz. (el oldalt.)

HARMADIK JELENÉS.

BALÁZS (egyedül.)

BALÁZS. Leányom királyné! én erdélyi vajda! unokáim magyar királyok!!

NEGYEDIK JELENÉS.

BENIGNA (jö.)

BENIGNA (félénken.) Hivatál, atyám?

BALÁZS. Közelebb! (kedvtelve nézi; félre) Valóban szép gyermek! anyja képmása!

BENIGNA. Mit parancsolsz?

BALÁZS. Ne reszkess. (félre) Félénk, mért engedelmességhez szoktatám; majd megköszöni férje. Kissé gyöngéd leszek (hozzá megy, állánál fogva fölemeli fejét) Nézz rám. Így! Tudod-e, hogy nem vagy rút?

BENIGNA. Atyám!...

BALÁZS. Már a tizenhat évet betöltöd, férjhez adlak.

BENIGNA (lesütött szemmel). Férjhez?

BALÁZS (félre.) Fülíg elpirúl, hehehe. — Fel a fővel! (keményen) Fel a fővel, ha mondom.

BENIGNA (félénken fölemeli fejét.) Mit parancsolsz?

BALÁZS. Ösmered Mátyás királyt?

BENIGNA. Nem, atyám.

BALÁZS. Nem is láttad?

BENIGNA. Nem.

BALÁZS (félre.) Még csak azt kell tudnom, ha nem fészkelt-e szívébe más valaki, s azonnal rendben leszünk. — Voltál-e már szerelmes? — No, semmi válasz? (keményen) voltál-e már szerelmes?

BENIGNA (ismét lesüti szemét, félre) Hová céloz?

BALÁZS (félre.) Ismét lesüti szemét. Azóta kivallattam volna, ki apját és anyját megölte: hijában leányokkal nehéz boldogítani. Hadi cselhez fogok; mért volnék olly híres hadvezér? (leül) Ül le (a zsámolyra mutat.)

BENIGNA (félre) Vajjon miért faggat? (leül)

BALÁZS. Úgy-e Benigna, néha haragosnak látszom? pedig nem vagyok az. Mord tekintetem van; ládd, sokáig forgottam csatákban, sok vérontásnál valék, onnan van, de belül vidám vagyok; a naphoz hasonlítok, ha felhő borítja. Tehát légy bizalmas, hiszen atyád kérdez. No, voltál? vagy nem voltál?

BENIGNA (mindig vidámabb és nyiltabb, megcsókolja kezét) Ó édes atyám.

BALÁZS. Ha édes anyád élne, előtte vallhatnád meg szived titkait; de őt márvány földi, így nekem kell helyét pótolnom, nekem kell vallanod.

BENIGNA. Megmondhatok mindent?

BALÁZS. Mindent; sőt parancsolom. — Mint mondtam, férjhez kell menned, mert leány vagy; nem sokára, nehogy vén leány légy.

BENIGNA. És szívem ellenére nem fogsz kényszeríteni?

BALÁZS (megütődve.) Szived ellenére?... épen azt kell tudnom, vajjon —

BENIGNA. Szabad-e még szívem?

BALÁZS. Igen, ha szabad-e?

BENIGNA. Tehát — (megint lesüti szemeit) többé nem szabad.

BALÁZS (nem tudja, haragudjék-e.) Nem? ... (félre) Hátha a királyba szerelmes? De nem ösmeri? hát-

ha? hiszen áruhában volt...Türelem! — Tehát — szeretsz-e valakit?

BENIGNA (fejével igenli.)

BALÁZS. Hol láttad először? honnan tudod, hogy szereted? hogy hívják? kicsoda? micsoda?

BENIGNA. Mindent elmondok; de aztán ne ne vess. — Csodálatos az a szerelem! — Eleinte nem tudtam, mi lel; eleinte csak örömet láttam őt, aztán ohajtottam látni; aztán búsultam, ha nem láttam; aztán mindig csak őt láttam, — ébren, álmódva; no, mert mindig róla gondolkoztam.

BALÁZS. Régen ösmered.

BENIGNA. Rég, igen rég.

BALÁZS (felpattan.) Ördög, mennykő! ... (elfojtja haragját, mutatja az arcképet) Hasonlít ehez?

BENIGNA. Ehez? ... Tekintete illy nemes.

BALÁZS (kividulva.) Illy nemes?

BENIGNA. Homloka illy méltóságos.

BALÁZS (öröme nő.) Gyermekek! illy méltóságos? Ő-e? szólj.

BENIGNA. De haja barna, nem szőke?

BALÁZS. Barna? — Tüzes villám! — Nem szőke?

BENIGNA. És szája — ah, szája mondhatlanul szebb!

BALÁZS. A szája szebb? — Tehát ez nem ő!

BENIGNA. Nem.

BALÁZS. Nem?! ... (gyorsan fel s alá lépdél, félre) Csak tudnék nem haragudni!... ha rá riasztok, elnémul, s nem tudom meg a kedves nevét. Hideg vér, csak néhány percig hideg vér! (hozzá) Tán azt is tudja már, hogy szereted? tán örök hűséget is esküvétek egymásnak? tán csókolódtatok is? csak ki vele.

BENIGNA. Nem, a szerelemről soha sem szölkünk; ő nem mert, s én nem bátorokdám. Szegény ő, de érdemdús; nincsenek ősei, de hős tettei hiresek.

BALÁZS (rá kiált.) Nevét akarom tudni.

BENIGNA (nem szól.)

BALÁZS (magában.) Eholni! — mondtam, hogy elnémul, ha rá rivalok. — (erőltetett gyöngédséggel) No, no gyermek, ne ijedj meg, ládd, ez már természetem. Tehát kicsoda? hogyan szerettél belé? miért szereted? mondj el mindent szépen. —

BENIGNA. Azért szeretem, mert olly végtelenül képes szeretni!

BALÁZS. Honnan tudod ezt; hiszen soha sem szölkált vele szelelelről?

BENIGNA. Láttam anyja koporsója mellett.

BALÁZS. Fájdalma meghatott.

BENIGNA. Vele sirtam. Igy láttam őt, ha a sirás gyöngeségnek mondható, gyöngeségben; de láttam hősi erejében is. Emlékezel azon török

bajnokra, ki a magyar leventéket csúfondárosan párbajra hívogatóván, sorban megölte?

BALÁZS. Jusufra.

BENIGNA. Végre egyik vezéred állott a sikra.

BALÁZS. Pál, a molnár fia.

BENIGNA. Ő nem hetykélkedett mint a többiek —

BALÁZS (kacagva.) Nem, hanem kezét fogott Jusuffal, s úgy megszorítá jobbját, hogy újai összeragadtak, s azzal lecsapta fejét. Pali derék katona!

BENIGNA (megöleli.) Magad is becsülöd.

BALÁZS. Nono, mi ez?

BENIGNA (alig hallhatón.) Ő az!

BALÁZS (felugrik.) Irgalmas isten! Ördög és pokol! Heh, ki van itt?

(KOMORNYIK jö.)

Itt van Pál az alvezér?

KOMORNYIK. Atyjánál van a malomban.

BALÁZS. Jőjön hát atyja, öt perc múlva itt teremjen.

(KOMORNYIK el.)

BENIGNA. Reszketek!

BALÁZS. Kigyót növeltem! —

BENIGNA. Ő ártatlan!

BALÁZS. Egy nyomorúlt daráló fia, kinek be-

csületes arcán kívül semmije; kit én tettem emberré, ki nélkülem most is a lisztet lopná!

BENIGNA. Én vagyok a bűnös.

BALÁZS. Szót se! Ha többé rá mersz pillantani — nem, arra nem lesz alkalom! ha csak nevét mered ajkadon kibocsátani — nem, ha csak rá mersz gondolni, érted: rá gondolni, azonnal klastromba küldelek. — Magyar Balázs leánya és molnár fiú! Itt van ni! maradjon a leány anya nélkül, tüstint botlik! — Hogy egyszerre megtudd szándékomat — látod ez arcképet? — fogd — ez lesz urad és férjed!

BENIGNA (könybe lábbadt szemekkel átveszi az arcképet.) Férjem?!

BALÁZS. Szót se! akarom szeresd!

BENIGNA. Nem lehet!

BALÁZS. Akarom. Ő meg fog jelenni váramban, veled szóba ered, te mindenre igent mondasz. Ha kérdi „szeretsz leány!” azt válaszolod „igen!” Akarom! mennydörgős mennykő, parancsolom! s ha Pált emlited — de hiszen már mondtam, mit cselekszem! — (kezét nyújtja csókra) Szobádba! Az arcképet szeresd.

BENIGNA (kezét csókol, megy.)

BALÁZS (magában.) Kezemre könye csordult!...
(szelidülve) Benigna!

BENIGNA (zokogva.) Parancsolj!

BALÁZS. Ne sirj, nem haragszom — csak —
boszankodom! Boldogságodat eszközölöm. Tudd
meg, ez arckép Mátyás királyé, ki szerelmes beléd,
nőül vesz, királynévá tesz — magyar királynévá!
Menj kis bohó, gondolkozzál erről!

BENIGNA (magában.) Bár élne édes anyám! (el.)

ÖTÖDIK JELENÉS.

BALÁZS. Heh, öcsém Zápolya, jöszte!

ZÁPOLYA (jő.)

ZÁPOLYA. Mindent hallottam; semmi sem lesz
belőle.

BALÁZS. Miből?

ZÁPOLYA. A leány mást szeret.

BALÁZS. Nem hallád: megparancsoltam, hogy
a királyt szeresse?

ZÁPOLYA. Megparancsoltad? — parancsold a
köhögőnek, hogy ne köhögjön, s a köszvényes-
nek, hogy repüljön.

BALÁZS. Mi következik ebből?

ZÁPOLYA. Hogy leányod nem lesz királyné.

BALÁZS. De én akarom, hogy legyen; most
már úgy gondoltam. Ó Zápolya öcsém, nem ös-
mersz engem. Ha szólok, reszket váramban min-
den, reszketnie kell, mert úr vagyok. Nem nő-

veltem én lányomat dacosnak, pityergőnek — hóhó!

ZÁPOLYA. De mit használ mind ez? Mátyás első pillanatra szívébe lát, s ott Pállal találkozáván, jó éjszakát mond, s odább kerül.

BALÁZS. De ha megparancsoltam... az ég szerelmére, érts meg: ha én megparancsoltam, hogy mosolyogjon, hogy mindenre igent mondjon, hogy szeresse, mi áll akkor ellent? — szóval, feltettem magamban, hogy királyné legyen; s mit egyszer felteszek magamban, annak, török szakad, teljesülni kell. Ó Zápolya öcsém, nem ösmered Magyar Balázst! — Ütköztem-e valaha ellennel a nélkül, hogy meg ne vertem volna? — soha, mert ütközet előtt feltettem magamban: győzők, vagy halok! s mivel nem haltam, mindig győztem.

ZÁPOLYA (mosolyogva.) Ó már így más!... De emlékezzél: sohasem árulod el, hogy tőlem tudtad meg a király szerelmét.

BALÁZS. Igértem, s az elég.

KOMORNYIK (jelenti.) A molnár.

BALÁZS. Jöhet.

(KOMORNYIK el.)

ZÁPOLYA. Mi bajod a molnárral.

BALÁZS. Mindjárt megtudod. Nem szoktam én a gonosz burjánt nyesegetni, hanem azonnal gyökerestül kitépem.

HATODIK JELENÉS.

GÁSPÁR (jő.)

GÁSPÁR. Nagyságos úr !

BALÁZS. Mire becsülöd malmodat ? megér száz aranyat ?

GÁSPÁR. Talán.

BALÁZS (erszényt ad.) Itt van száz arany, a malom enyém.

GÁSPÁR. De nincs ám kedvem eladni —

BALÁZS. Földes úr vagyok, kibecsültetlek. Estig pusztúlj — fiaiddal együtt.

GÁSPÁR. De miért ?

BALÁZS. Estig fiaiddal elpusztúlsz ! — (Zápolyához) Jer öcsém, vadászim várnak.

GÁSPÁR. De kér —

BALÁZS. Hallgass ! (el.)

ZÁPOLYA. Kezeimet mosom, mint Pilátus. (el.)

GÁSPÁR. Vigye el hát az ... (süvegét mérgesen fejébe csapja.) Legalább okát tudnám !

HETEDIK JELENÉS.

BENIGNA (jő)

GÁSPÁR. Ah, a nagyságos kisasszony!

BENIGNA (remegve) En vagyok oka.

GÁSPÁR. A kisasszony? Ó istenem, hogy haraghatik illy galamb-szívű?

BENIGNA. (szinte lélekzet nélkül) Fogd e gyűrűt — add fiadnak — mondd — emlékezzék rám! Isten veletek! (s elfut.)

NYOLCADIK JELENÉS.

GÁSPÁR. Adjam fiamnak? — hm? — de mellyiknek? ... Emlékezzék rá? E gyűrű (fejbe bűki magát) Hah, itt a bökkenő! ... valamellyik fiú a nagyságos kisasszonyig merte látókáit emelni — az öreg Balázs megtudta, s ehol ni! ... Várj fiú, fogadom, megkeserülöd! (el)

Változás.

(Malom belseje. A földön faragni való malomkő.)

KILENCEDIK JELENÉS.

PÁL. PÉTER (jönnek.)

PÉTER. Le a cifra köntössel, úrfi, faragjuk a követ.

PÁL. Nem bánom, Peti. Hogy megörül majd az öreg, ha készen találja.

PÉTER. Örömében káromkodni fog. Hanem, Palkó te, mit gondolsz, ha Magyar Balázs nagy jó uram ide tévedne, nem haragudnék-e, hogy alvezére és apródja molnárinaskodik? Tudod, minő kevély.

PÁL. Apánk követ vágjuk. Nem haragudnia, sőt dicsérnie kell, hogy illy szerető fiak vagyunk.

PÉTER. No, de ha már ő olyan ember.

PÁL. Aztán nem is szégyenlem én Peti soha, hogy egykor molnárinas voltam, nem én, Peti; s ha isten még olly nagyra vinné is dolgomat, akkor sem tagadnám meg ősz apámat, nem én.

PÉTER. Hát remélsz-e még jobb szerencsét, Palkó?

PÁL (sohajtvá) Jobbat ? ... remélek ám Peti ; a nélkül, isten engem, rég a Körösbe ugrottam volna. E kar , Peti, melly a malomkövet levegőbe képes emelni, ne volna képes engem olly magasra tolni, mint Magyar Balázs uram ?

PÉTER. Hoho ! Palkó, nagyon elveted a súlykot.

PÁL. Nem, Peti, ép olly magasra kell jutnom, mint Balázs uram ; se feljebb, se lejjebb !

PÉTER. Már miért épen ollyanra ?

PÁL. Már azt nem mondom meg, oka foka van mindennek, de nagy oka ám, Peti.

PÉTER. Eh, mit titkolózol, ki vele !

PÁL. Csacska vagy, eljár a szád, nem, nem, nem mondhatom meg.

PÉTER. Megharagszom — velem nem eszel addig egy tálból.

PÁL. Hát, isten neki fakeszt ! — hanem csak annyit mondok, mennyit károm nélkül mondhatok ... Tud meg hát, hogy — De Peti, vigyen el az ördög, ha valakinek szólsz !

PÉTER (kiváncsian várva a titkot) Mire esküdjem ?

PÁL. Ne esküdjél. — Tud meg : — nyájas — akarám mondani — igen szép kisasszonyba vagyok szerelmes. De Peti, te nem tudod, mi az igaz szerelem ! — Sokat mondhatnék ! — Szóval, addig ütöm verem a törököt, míg igazságos Mátyás ki-

rályunk olly urrá tesz, minő Magyar Balázs uram, hogy nejül vehessem angyalomat.

PÉTER. De hát ki az angyal, hol röpked?

PÁL. Ne faggass, gondolni is alig merem —

PÉTER. Egy húron pendültél velem, Palkó. Nekem is van titkom; de Palkó, téged is vigyen el az ördög, ha tovább adod.

PÁL. Hahaha, mi a manó lehet e titok.

PÉTER. Csitt!... (körül kémlődve szemeivel) Nem hallja senki? (titkolózva) Palkó, karod erős, kardod éles, mint senkié Mátyás birodalmában, mind ez egykor nagygyá tehet, mert Mátyás becsüli a jó katonát: de ládd, Petinek nincs olly éles kardja, mint neked hehehe, hanem van esze annál élesebb. Én tehát valami csodálatost főztem ki, hogy felkapjak az uborkafára; borzasztót, de bizonyos sikerűt... (még jobban titkolózva) Nem hallád hírét a horognak és a villának?

PÁL. Micsoda horog-villának?

PÉTER. Csitt!... A mennykőben is, olly erős hangod van, mint a budai nagy harangnak. Tehát nagy pénteken délben leveli zöld békát fogtam — három ágú fán — aztán üvegbe zártam. — Érted-e, nagy pénteken?!

PÁL. Tovább.

PÉTER. Ma egy hete pedig holdfogyatkozás volt, úgy-e?

PÁL. No ?

PÉTER. Én tehát új bögrét vevék, s rajta tizenhárom lyukat fúrván, a leveli békát, melly hét nap és hét éjszaka foglyom volt, belé ugrattam. A fedőt rá, s pontban éjfélkor a temetőbe vittem; s ott keresztúthoz közel, elástam a harmadik hangyabolyba. Azután heted napra, ismét pontban éjfélkor, hét miatyánkot s hét üdvözetet mondván az uton, érte mentem; s miután hétszer keresztet veték magamra, kiástam. Benne többé nem volt a leveli béka, a hangyák megették; de csontjai közt, tudod mit találtam? — horog és villa alakú csontdarabkákat! — (kebléből folyvást kémlődve, ha nem látja-e valaki, szokrénykét vesz ki) Nézd, itt van mind a horog, mind a villa. — Tudod, mire valók?

PÁL. Nem én, Peti.

PÉTER (igen halkal) A horoggal illetett némber nyakrafőre belém bolondúl: a villával megbökött pedig, ha még úgy szeretne is, azonnal meghül.

PÁL. Hahaha! — O te félnederes!

PÉTER (félénken) Csitt, az ég irgalmára.

PÁL. Bolondos fiú!... Jaj Peti, beh nagy bolond vagy!

PÉTER. Csitt, a boszorkányság tilos, ha ki tudnák. —

PÁL. Ne félj, nem jutsz borsószalmara!

PÉTER. Csitt!

PÁL. S hány női szívet horgozál el eddig, s hányat taszítál el a villával kegyetlenül? Rózsika is a horog áldozatja?

PÉTER. Nem, Rózsika előbb is szeretett, magam is szerettem; de mit ér? csak kántor leánya! — még ma eltaszítom magamtól — a villával.

PÁL. Olly csapódár lennél, hahaha? — A férjfi legyen állandó, különben mivel különbözik a némbertől? Ládd, részemről koporsóm zártáig egyet fognék szeretni!

PÉTER. Egyszerre én sem fogok kettőt, hanem egymás után. De előbb egy kisasszony által nagy úrrá kellennem. Úgy ám!

PÁL (tréfálva) Hej Peti, Peti, bizony mondom neked, jobb lett volna molnárinasnak maradnod; mióta apród vagy, és nagy restül a lócán nyújtózol, unalmadban az apróbb manók látogatnak meg, s füledbe ördögi gondolatokat susognak.

PÉTER. Úgy van, a sátánnal vagyok szövetségben! S isten legyen irgalmas szegény lelkemnek! — Eleinte magam is kételkedtem ezen babonában, de már meggyőződtem.

PÁL. Hogy irtóztató belond vagy.

PÉTER. Tudod, kire vetém először is szemelmem?

PÁL. Rózsikára.

PÉTER. Ühüm! . . . Benignára, Balázs uram leányára.

PÁL (egy percig megáll, kalapácsa a malomköven)
Kicsodára?

PÉTER. Benignára.

PÁL (magában mosolyogva) Nem rossz izlés.

PÉTER. És illetém a horoggal, és ő belém szeret vala.

PÁL (fellobbanva nagyot üt a köre) Tüzes mennykövet! . . . Vagy úgy! (lassabban veri ismét a követ.)

PÉTER. Belém szeretett, és napról napra inkább fog szeretni; míg lassanként egészen felforr keble, s ellent nem állhatva a szerelem dárdájának, kérni, ostromolni fogja atyját, hogy adja hozzám nejül, vagy megöli magát. . . . Igen, Palkó, öngyilkosságig növekszik benne a szenvedély! — Balázs uram pedig látván, hogy nincs más mód éltét megtartani, magához hivat, s égre földre fog rimánkodni, hogy szánjam meg szerencsétlen leányát. Én természetesen eleinte feltartom orromat, s vonakodni fogok; erre az öreg Balázstérden csúszkálva kérend, míg én nagy sokára, hosszas rimánkodás után, ellágyúlok, és csupa szánakozásból elveszem Benignát, s vele Magyar Balázs uram 12 várát! — De Palkó, ne üsd úgy a követ, elreped.

PÁL (a kalapács nyelével üt a köre) **Megtágúlt...**
Miből gyanítod, hogy Benigna szerelmes?

PÉTER (elégedetten mosolyog) **Nem gyanítás, bizonyos. Midőn tegnap kiléptünk a várkapun nem láttad, az ablakból mi repült le lábaimhoz?**

PÁL. **Nem.**

PÉTER. **Rózsa, s a rózsát, Palkó, ő — ő ejt té le. Hirtelen fölnéztem, s láttam, mint kapja vissza fejecskéjét.**

PÁL. **De hiszen én is veled voltam.**

PÉTER. **S aztán?**

PÁL. **Hátha nekem...** (elhallgat.)

PÉTER. **Neked? — hahaha, neked? — nekem, Palkó, és nem másnak! — De még csak eztán lesz a hadd el hadd! — Meglásd, nem fogok miatta nyughatni, mindenütt sarkamban lesz. De ne félj, Palkó, rólad sem felejtkezünk el: ha Balázs uram tizenkét várába ülök, egy párt közölök rád irok örökbe, hogy magad is elvehesd kisaszszony szeretődöt. Csak bizd rám! (a malom ajtaján kinéz.)**

PÁL (magában.) **Hátha szereti őt! — ifjabb; beszédes és bátor a leányoknál... De mért is gyöt-rődném: én alvezér, kinek kardján kívül semmije, s ő!... Bár tudnám nem szeretni.**

PÉTER. **Palkó, Rózsika jó. No, ennek tús-**

tínt kiadom az útat (a szekrénykéből darabka csontot vesz ki.)

PÁL. Eh, ne bohóskodjál! — Ha valaki egy rózsát leejt, még nem bizonyos szerelme.

PÉTER. Nem? — tüstint tapasztalni fogod az ellenkezőt is: azaz, hogy a villa szinte varázs erejű. Magad tudod, Rózsika él hal értem: meglátod, mint fog elidegenülni tőlem.

PÁL. Mikor érik meg már az eszed!

TIZEDIK JELENÉS.

RÓZSIKA (jő)

RÓZSIKA. Jó reggelt, Peti, jó reggelt, Pálkó! Apátokhoz jövök, mikor lehet őrleni?

PÁL. Mihelyt a kő kész leend.

PÉTER (magában, félszemmel nézve Rózsikára) Még is szép oldalborda ez a Rózsi! — Megbökjem? — úgy nem szeret többé: ne bökjem? — úgy útam-ban lesz, s Benignát veszttem el, s a tizenkét várat!... (sohajtvá) Már csak megbököm! (oldalvást közeledik hozzá.)

RÓZSIKA (Petihez) Nem is köszönünk, úrfi? vagy mi?

PÉTER (a csonttal oldalban érinti) Jó napot!

RÓZSIKA. Köszönés ez, vagy oldalba bökés?
mit?

PÉTER. A mint veszszük. (Pálhoz) Palkó, most
vigyázz!

RÓZSIKA. Csak így, kurtán? Vigyázz! — Különben is perelni jöttem. Tudod-e, Peti, hogy éppen nem tetszel?

PÉTER (Pálhoz) Hallod?

RÓZSIKA. Egy hete nem tolod felém hóldvilág pofádat... Mi a mentség?

PÉTER. Semmi.

RÓZSIKA. Semmi? — Csak így, félvállról? — Gyönyörű mákvirág, mindjárt le térdre, s igérd, hogy megjavúlsz! A templomból vasárnap mért nem kísértél haza kardcsörgetve, mint máskor? vagy magasban hordjuk az orrt, mióta Balázs úr bátyád kedviért apróddá faragott? vagy mi? Le térdre, mint máskor, különben nincs irgalom.

PÉTER. Félek, kiszakad a térdem. —

RÓZSIKA. Kiszakad? — Ah — tudom már! — mást szeretsz, a jegyző lányába bolondultál! Ó, nekem nincs is olly törtszámú szemem, — oh nincs olly pittyedt kérdőjel-ajkam — sem olly égbe kiáltó orrom, — o, csak tessék, csak tessék! — én is találok még szeretőt, akár minden újamra kettőt! Gyöngyház, ha leszakad, lesz más!

PÉTER (Pálhoz) Hallod? — már nem szeret.

RÓZSIKA. Mit is szeretnék rajtad? tán sima képedet, mellyre a szakál és bajusz elfelejtett nőni? Nézd meg bátyádat, és bújjál a kuckóra! Tán mivel elég magasra nyúltál, s kard lóg oldalodon? úgy a karó is férfiú, ha huszár akasztja rá fegyverét.

PÉTER. Eredj hát a karóhoz.

RÓZSIKA. Soha se küldj, magamtól is megyek; de majd el jössz még utánam te, s fogadom istenem, becsapom orrod előtt az ajtót.

PÉTER (Pálhoz) Hallod?

RÓZSIKA. Ha ablakom alá jössz sohajtozni, leforrázlak! Merd csak nevemet szádra venni — nem mondok mást: csak nevem bátorkodjál emliteni!

PÉTER. Attól ne félj.

RÓZSIKA. Hitetlen, hazug, csaló! ... Ó, a jegyző lánya szebb, tán egedékenyebb is! ... Csak rám merj többé pislogni, kivájom macska szemedet! ... te te! ... Megesz a méreg! (nyakából egy kis függőt tép le) Itt van kondor hajad, add, kinek tetszik, köztünk vége, vége, vége! (elfut.)

TIZENEGYEDIK JELENÉS.

PÁL. Kis méreg táska.

PÉTER (Pál nyakába esik) Palkó, Benigna enyém
— s a tizenkét vár!

PÁL. Hogy hogy?

PÉTER. Láttad? — alig böktém oldalba a villával, tüstint nem szeretett.

PÁL. Tehát Benigna szeret, mert a horoggal illetéd?

PÉTER. Természetesen.

PÁL. Jobb, ha segítsz, hogy legyünk valahára készen.

PÉTER. Alig látok az öröm miatt... (a követ faragják.)

TIZENKETTÓDIK JELENÉS.

MÁTYÁS (jö átöltözve nagy fekete hajzattal, bajusz- és szakállal.)

MÁTYÁS. Isten jó napot!

PÁL. Fogadj isten!

MÁTYÁS. Feleljetek kérdésimre röviden.

PÉTER. Kérdezz röviden.

MÁTYÁS. Micsoda helység ez?

PÉTER. Kinizs.

MÁTYÁS. Az ott Magyar Balázs vára?

PÉTER. Az.

MÁTYÁS. Hon van az öreg úr?

PÉTER. Hon.

MÁTYÁS. Leánya is?

PÉTER. Is.

MÁTYÁS. Tehát isten áldjon!

PÉTER. Nem bánom.

MÁTYÁS (vissza fordul) Fickó, nekem tetszel?

PÉTER. Úgy szeretném, ha leány volnál.

MÁTYÁS. Ki vagy te?

PÉTER. Ennek itt öcsese.

MÁTYÁS. S ez?

PÉTER. Hadnagy.

MÁTYÁS. A malomban?

PÉTER. Itt is, másutt is, Balázs urnál is.

MÁTYÁS. Hát e malomkő?

PÁL. Apánké.

MÁTYÁS. Tehát apátok molnár?

PÉTER. Nagypánk is az volt. Hát te ki vagy?

MÁTYÁS. Mátyás diák.

PÁL. A kő kész. (felfogja a malomkövet, s felviszi a garadra.)

MÁTYÁS (néhány percig elámúlva nézi magában)
Ez ő.

PÉTER. Diák, hogy tetszik? he? nehezebb-e a tollat vinni?

MÁTYÁS. Annak a ki nem tud írni.

PÉTER. Ez jól volt mondva. — Hát mond meg: mi nehezebb malomban a malomkőnél?

MÁTYÁS. A molnár lelkismerete.

PÉTER. Hohó, diák, apám nem lisztlopó.

MÁTYÁS. Úgy semmi.

PÉTER. Derék fickó!... Tudod-e diák, hogy nem diáknak teremtetten istened?

MÁTYÁS. Hanem magyarnak.

PÉTER. Igaz, igaz; de nem úgy értem... Inkább illennél katonának!... Illy bátor tekintet — illy nemes arc!... Csapj fel, pajtás; bátyám hadnagy, ő már puskaport is szagolt... Hidd el, mit sem ér az ákom bákó: hová a katona ír, nem törli el senki.

MÁTYÁS (a lejövő Pálhoz) Voltál a moldvai háborúban?

PÁL. Voltam.

MÁTYÁS. Moldva-Bányán is?

PÁL. Igen.

MÁTYÁS. Tudod, ki menté meg a királyt?

PÁL (vontatva) Talán.

MÁTYÁS. Én már tudom.

PÁL. Nem te, a király maga sem tudja.

PÉTER. Hogy történt az? Ugyan kérlek beszéld el. Palkó is ott volt, de a mit beszél, se füle, se farka.

MÁTYÁS. Kedvedért. Tehát — Mátyás éppen Podiebrád ellen készült, midőn híre jött, hogy Erdély felzendült, s más királyt választott, s hogy István, a moldvai vajda elpártolt. Ezek ellen fordítá tehát fegyverét. Erdély vérontás nélkül hódolt. Onnan Moldvába ment, Románvásárt fölégette, s éjjelre hadát mezőn hagyva, Moldva-Bányán szállott meg. Az éj sötétes volt, de még sötétebbé tette a közelgő vihar; s István vajda, ki nappal futott a magyar had előtt, most gyáva orgyilkosként a sötéttel és viharral szövetkezvén, véletlenül megrohanta a támadásra nem is gondoló királyt. A király és csekély kísérete elszántan vívta az egyenetlen tusát, mint törbe akadt arszlán, s hová kardjaik értek, halált osztottak, mint e nemes vad harapása, de az oláhok nyila sűrűben özönle, mint az ég esője: s a király sebet kapott.

PÉTER. Sebet? uram teremtöm!

MÁTYÁS. Azt, sebet. Egy nyilvessző, mintha előlről szégyenlette volna bántani, hátába fúródott. Ereje fogyott, karja lankadott, s nem vághatta magát keresztül a támadókon. Már több magyar rebegé: „A király veszedelemben“ midőn

egy hatalmas szózat így dörge: „Mellyik a király?” A király nem mert válaszolni, mert fél, ármányos ellen kérde, hogy kézre kerítse; s tovább harcolt, bár roskadozva. Ím egy hosszú villám fényében a sűrű oláh tömegben keresztül, utcát látott törve; s a test halmokon egy bajnokot mindkét kezében egy egy buzogánnyal, ki újra kérdezé: „Hol a király?” s a király már csak bádogyadtan mondhatá „Itt — én vagyok!” Mire a vitéz baljából eldobván a buzgányt, helyette a királyt ölelte fel, s hatalmas jobbjaival újabb utcát törve az ellenen, az érkező hadhoz vitte, melly aztán csakhamar leapritá az oláhokat. A király alig eszmélve, a szabadító arcát nem látta, nevét feledé kérdeni, s a szabadító a méltó jutalomért vagy szemérmes, vagy büszke volt magát jelenteni; de végre ráösmert a király, s most már tudatik neve.

PÉTER. No, ki volt?

MÁTYÁS. Bátyád.

PÉTER. Bátyám!? — hát mért nem szóltál,

Palkó!

MÁTYÁS (Pálhoz) A király rád ösmert.

PÁL. Rám? — soha sem szólt velem.

MÁTYÁS. De igen.

PÁL. Velem?

MÁTYÁS. Álruhában.

PÁL. Nem emlékezem.

MÁTYÁS. Lássuk, tudsz-e hazudni: te vagy-e, vagy nem?

PÁL. Hazudni? soha: igen én voltam, első csatám volt.

MÁTYÁS. S nem ösmered a királyt? — lássuk, tudsz-e hazudni?

PÁL. Nem, az éj sötét volt.

MÁTYÁS. S mért nem jelentéd magad a királynál jutalomért?

PÁL. Nem jutalomért tettem.

MÁTYÁS. De az érdem jutalomra méltó.

PÁL. Nem kívántam tolakodni.

MÁTYÁS (hévvel) Derék ifjú. — Szólj, mit kívánsz a királytól! kincset? méltóságot?

PÁL. A mit érdelek — sem többet, sem kevesebbet.

MÁTYÁS. Mennyire becsülöd Mátyás életét?

PÁL. Ahoz ne mérd a jutalmat; mert Mátyás élte többet ér, mint kincsei.

MÁTYÁS (megöleli) Derék ifjú!

PÁL. Hadd a manóban, nem vagyok én leány!

PÉTER. Bolondos fiú ez a diák.

MÁTYÁS (magához térve) No, apród úr?

PÉTER. Hát — a bátyám története szép volt — különösen, a mint előadtad... Hogy van az, hogy

én, ha fejemet vágnák, sem tudnám úgy elmondani? — Hanem, Palkó, így már nélkülem is megkapod kisasszony szeretődét.

PÁL. Csitt.

MÁTYÁS. Vanszeretője?

PÉTER. Van ám; de nem tudom, kicsoda.

MÁTYÁS. Meg kell kapnia.

PÁL. Ha megengedi, diák uram!

MÁTYÁS. Azaz, akarám mondani, megérdemlenéd. (félre) Ez szebb napjaim közül való.

TIZENHARMADIK JELENÉS.

GÁSPÁR (jö.)

PÉTER. Apám, kész a malomkő.

GÁSPÁR. Szívemen a malomkő, gaz fiak.

PÁL. Mi történt? apám, fel vagy indulva.

GÁSPÁR. O istentől elrugaskodott rossz bogarak.

PÁL. Apám, idegen van itt.

GÁSPÁR. Mit bánom már én! Nem pirúltok tisztos apátokra nézni? semmivel sem vádol a rossz lelkismeret? (félre) Hogy elkészültem, mint szidjam le, most mi sem jut eszembe.

PÉTER. Ugyan süsd ki már, apó!

GÁSPÁR. Ehol, még ők támadnak rám! —
Ti cifra korhelyek, ti csábító lidércek!

PÁL. Apám, Palkó a nevem.

PÉTER. Az enyém pedig Petykó.

GÁSPÁR. De ezentúl gazfi a nevetek! ... Nem, csak egyik közöletek a gazfiú, csak egyik érde-mel kötelet ... Szóljatok, mellyik az? ... Nem merem kimondani! ... Mellyik volt olly vakmerő? ... vakmerőség olly szemtelen, olly arcátlan, olly ...

PÉTER. Apám, ne keresd a címeket, biz is-ten, kifogytál belőlök; nem tudsz te igaz lelke-dből haragudni.

GÁSPÁR. Mellyitek szerelmes a kisasszony-ba? he.

PÁL (megragadja kezét) Miért, apám?

PÉTER (félíg elfordúltan, magában eléggülten) Hasz-nál a horog.

GÁSPÁR. Jaj! Bocsásd karomat!

MÁTYÁS (figyelmetessé lesz) Miféle kisasszony-ba, öreg.

PÉTER (lábát lógatva, hamis mosolylyal) Igen, igen, apám: miféle kisasszonyba? ez a kérdés! — Mert Palkó is kisasszonyba szerelmes, belém is kisas-szony szerelmes: azért ki a névvel, ki vele!

GÁSPÁR. Mellyitek szerelmes Benigna kisasz-

szonyba , Magyar Balázs uram hajadon leányába ? mondja ki ; ne féljen : — nem ígérem ugyan , hogy meg nem nadrágolom , de legalább megbocsátok.

PÁL (remény s vesztés közt) Mi történt vele ?

MÁTYÁS (elkedvetlenül) Úgy ? — tehát a kisasszony szerelmes ? —

PÉTER. Mellyikünkbe ? . . . hehehe — belém , apám belém.

GÁSPÁR (kezét emeli) Beléd , gaz kölyök ?

PÉTER (Pálhoz vonúl) Apám , megvagyok én már bérnálva !

MÁTYÁS. Beléd ? — lehetetlen !

PÉTER. Igen , igen , uram , belém ; s mi abban a csodálatos ?

MÁTYÁS. Öreg , honnan tudod , hogy Benigna fiadba szerelmes ?

PÁL. Hogy Petibe szerelmes ?

PÉTER. Igen , igen , hogy belém , és nem is másba.

GÁSPÁR. Hol kezdjem ?

PÉTER (elégülten mosolyog) Csak a végén.

GÁSPÁR (a gyűrűvel emeli kezét) Fogd tehát szerencsétlen fiú —

PÉTER (hátrálva.) Apám , csak bocsásd le kacsóidat !

GÁSPÁR. Fogd e gyűrűt , a kisasszony küldi , s azt üzeni , ne felejtsd !

PÉTER (apja nyakába ugrik.) Apám, vigyázz, meg ne fojtsalak az öröm miatt! — Palkó, enyém ő, enyém a tizenkét vár!... No, Palkó, még is kétkedel?

MÁTYÁS (félre.) Nem nekem nyilott.

PÁL (félre.) Édes álom, jó éjszakát!

GÁSPÁR. S te még tombolsz örömedben? — Soha se táncolj, ugrifüles, azonnal sírni fogsz; Magyar Balázs uram, tudja az egész szerelmeskedést. —

PÉTER. Úgy-e Benigna borúlt lábaihoz, megvallá, hogy örülésig szeret, hogy nem élhet nélkülem, hogy a Körösbe ugrik, ha férjül nem kap: s ekkor, nemde ekkor az öreg kőszive meglágyult.

GÁSPÁR. Igen az öreg Balázs — akarám mondani Magyar Balázs nagy jó uram, megparancsolta, hogy estig minden pereputtyostúl elpusztúljak e vidékről, különben... No, mért nem ugrálsz? No rajta! ujuju!

PÉTER. Elpusztúljak?

GÁSPÁR. Szerencsétlen, tudod már, mit tevé! szegény ősz apádat kiűztél hajlékomból, földön futóvá tettél! Ezt érdemlettem tőled? — Apám, nagy apám itt molnárkodott — feleségem, istenben (sirva) boldogult anyátok sirja is itt van. — Most mehetünk, merre szemünk lát.

MÁTYÁS. Elűzött?

GÁSPÁR. Haj, az urak, ha maradnunk tetszenék, elűznek: ha mennünk tetszenék, nem bocsátanak; — már ez így van!

PÉTER. Apám, botozz meg, de emberül!

PÁL (félre.) Ez várt reám is.

MÁTYÁS (félre.) Itt segíteni kell.

PÉTER (kevés gondolkozás után nagyot ugrik.) Meg van! — Ne sirj, apó: ha akarom szeret a kisasszony, ha akarom nem szeret a kisasszony. Csak tőlem függ. Megyek, s Benigna nem fog szeretni... hm, de úgy a tizenkét várat elvesztem? — de így Rózsikával is megbékülök. — Úgy legyen! — Benigna nem fog szeretni, megvallja apjának, apja megengesztelődik, s nem űz ki a malomból. Palkó tudja, hogy ez mind lehetséges.

MÁTYÁS (félre.) Itt más valami lappang.

GÁSPÁR. Menj hát, s borúlj Balázs uram lábaihoz, bánd meg, szánd meg bűnödöt, töredelmes szívvel kérj bocsánatot, s ígérj keresztényi jobbúlást.

PÉTER. Eh mit! arra nincs szükség, úgy-e, Palkó? — Tehát majd csak másutt keresem szerencsémét, van még több nagy úr is, kinek szép leánya, és tizenkét vára van! hiszen ha akarom, királylányok is belém szeretnek! Jer, Palkó, győzdjél meg újra a villáról! — Apám, ne félj, a malomban maradsz! (el.)

PÁL (félre.) **Ő** lemondhat! — mert nem szereti igazán. (el.)

MÁTYÁS (félre.) Végére járok. — Ne félj öreg, mindenesetre a malomban maradsz. (el.)

GÁSPÁR (egyedül.) Ha itt a malomban maradok, fogadom édes istenem... no, mit fogadjak? — hogy a köpécét kisebbre faragom.

MÁSODIK FELVONÁS.

Az első felvonási szoba. — Távulról pár leányok népdalt énekelnek.

ELSŐ JELENÉS

(BENIGNA egyedül az ablakon lenézve.)

BENIGNA. Boldog leányok!... Mért nem cserélhetünk sorsot? szabadságtokért ősi nevet, kincset és koronát adnék. Legyen szabad szeretnem őt, inkább leszek koldusnő, mint nélküle királyné. — (az arcképet kiveszi kebléből) Még keblemen hordom, mit használ ha nincs keblemben? Minden szereti őt; úr, nemes, nép, csak én nem — csak én nem! — (az arcképhez) Mért mosolygasz rám illy nyájosan? tudod-e, hogy tört döfesz szivembe? tudod-e, hogy haragszom rád, hogy gyűlölni foglak? — Tekintete mi nemes, homloka Pálomé, szeme élénk, mint Pálomé: ah, de nem ő — nem

ő!... Miért gondolok rá, hiszen megtiltá atyám : oh, tiltsa meg tehát az álomnak, hogy ne lássam belé foglalva, állítson őrt szivemhez, hogy ne szökjék vissza emléke minduntalan!... Apám, akarom feledni, de nem lehet; akarom a királyt szeretni, de nem lehet!

MÁSODIK JELENÉS.

MÁTYÁS, PÁL, PÉTER, (hátul az ajtóban megjelennek.)

PÉTER. Diák, légy a kém, vizsgáld meg az ellenfeledét.

PÁL (ho akar menni.) Mitől félsz?

PÉTER. Jobb ovakodni! Mi csak lopva járhatunk itt, a diákok nem bántják. Előre, diák! tudakold meg a kisasszony hollétét.

PÁL. Balázs úrral kell szólanom.

PÉTER. Mit Balázsszal? előbb a kisasszonnyal kell végeznünk. Jer csak (vissza vonja.)

MÁTYÁS. Bizzatok rám. (beteszi előttök az ajtót) A kezdett kalandot végig játszom... Ah, itt van, lelkemre, szép; fejére korona illennék. Min függnek olly epedőn szemei? (Benigna háta mögé lopózik.)

BENIGNA (magában.) Hijában nézem.

MÁTYÁS (magában.) Mi ez? — arcképem.

BENIGNA (magában) **Nem szerethetem.**

MÁTYÁS (magában) **Ha még is engem szeret? ha az öreg molnár csalódott? — de a gyűrű, melyet fiának küldö örök emlékül? de arcképem? ... az égre, nem tudom, mit higyek!**

BENIGNA (magában) **Hijában nézem, szívem olly hideg, mint volt.** (keblébe rejti.)

MÁTYÁS (magában) **Keblébe rejti! ... Istenemre, értem lángol, s az öreg ittás volt. Lássuk, mint fogadja vágytársaimat; abból ítélve, megtudom, mint fogadand engem.** (az ajtót megnyitja, a beléptekhez, Benignára mutatva) **Itt van.**

HARMADIK JELENÉS.

PÁL PÉTER (beléptek.)

PÉTER. **Csitt! Pali, most vigyázz! Úgy-e most még imád ez angyal engem: néhány perc, mulva gyűlölni fog... mert a villa —**

PÁL. **Menj, oktondi.**

PÉTER. **Csitt! —** (lámbujhegyen Benignához lopózik s a kezében levő csontocskával érinti, magában szomoruan) **Oda van ... többé nem szeret!**

MÁTYÁS (magában) **Mit csinál e bohókás? (hátral marad.)**

PÉTER. **Jó reggelt kisasszony.**

BENIGNA. Ah!... (Pált látva ijedten) Ő itt — ha atyám talál jöni?

PÉTER (Pálhoz) Használt; ládd, nem is fogadja tőlem a jó reggelt.

PÁL. Megijedt.

PÉTER. Ah, dehogy!...látni fogod. — Kedves kisasszony! — (félre) Hogy kezdjem?

BENIGNA (félre) Ha nem találkoztak az öreggel? ... Hogy kezdjem?

PÁL. Kisasszony? ... (félre) Hogy kezdjem?

PÉTER (magában) Megvan!... Kisasszony, volt idő... Ő, végy erőt, ne essél kétségbe! — volt idő, mellyben gyémánt szemeid ragyogása megvilágította szívem sötét kamaráját; volt idő, mellyben — igen, mellyben azt hívém, szeretlek: de jobban megvizsgálván és voltaképen megfontolván a dolgot, úgy találtam, hogy szívem — Bocsáss meg, de el kell tőled vennem a remény utolsó fénybogarát is. — Tudd meg, boldogtalan, nem szeretlek.

BENIGNA. Minő beszéd ez? — szerettél engem?

PÉTER. Volt idő — de nem többé! Mondj le rólam!

BENIGNA. Rólad? ... Meg nem foghatom.

PÉTER. A változást szivedben? — Mond, szeretsz-e?

BENIGNA. Én.

PÉTER. Igen, vagy nem?

BENIGNA. Nem.

MÁTYÁS (hátról magában) Nem, mert engem szeret.

PÉTER (örömmel Pálhoz) Hallod! — tovább is kétkedel?

PÁL. Szeretted valaha öcsémet?

PÉTER. Ostoba kérdés! — Természetesen.

BENIGNA. Én? öcsédet? soha, soha!

PÁL. Tehát a gyűrű.

BENIGNA (elfordul.)

PÉTER. A gyűrű itt van.

BENIGNA (félre lesütött szemmel) Minő tévedés.

PÉTER. Minthogy a sziveinket egybefűző lánc gyűrűje kettépattant, e hajdan édes terhet, vagy is e gyűrűt vedd vissza, s boldogíts vele mást: hogy apám a malomban maradjon. (a gyűrűt nyújtja.)

BENIGNA (fülig elpirúlva) E gyűrűt... nem ösmerem.

PÁL. Nem.

MÁTYÁS (hátról) A gyűrű sem igaz: — engem szeret!

PÉTER (Pálhoz) Ládd, tagadja: nem szeret! A villa!

PÁL. Pedig apám mondá, hogy öcsémnek küldted emlékül.

BENIGNA (hirtelen) Atyád tévedett, nagyon tévedett. —

PÉTER (magában) Hahaha! többé nem szeret!

PÁL. De miért űzik el atyámat?

PÉTER. Miért? mert akkor máskép állott a dolog.

BENIGNA. Atyám űzi el, én nem vagyok oka.

PÉTER. De reménylem, kisasszony, s azért jöttünk főképen, hogy kérjünk: miután a kocka fordult, miután meghültél irántam. —

BENIGNA (boszankodva) Nem is szerettelek.

PÉTER. Nono, értem! Tehát miután nem szerettél soha, reményljük és várjuk jószágodtól: atyádnak megvallod, hogy nem szeretsz; vagyis, a mint mondani akarod, hogy nem is szerettél soha; következőleg nincs ok, miért veszejtse apám a malmot, s miért bujdossék el, különösen mivel nem is szerettél soha.

BENIGNA (félre) Csak bátorságom volna.

PÉTER. Nemde, kisasszony, kérni fogod Balázs urat, hogy nem levén többé veszedelem, öreg apámat tartsa meg a malomban.

BENIGNA. Tiszta szívből.

PÉTER. Így, eloltván a lángot, elvesztém ugyan a 12 várat, de apám a malomban marad. — Kisasszony, isten velünk!

MÁTYÁS (félre) Most rajtam a sor. —

PÁL (kitörő érzéssel) **Kisasszony! ... (félre) Nincs bátorságom, pedig a csatában —**

BENIGNA (elfordúlva) **Szólj ...**

(kivül vadász-kürt)

Irgalmas ég, az atyám! — Ő haragszik; végünk!

NEGYEDIK JELENÉS.

MÁTYÁS (előlép)

MÁTYÁS. Ne félj, kisasszony, itt vagyok én.

BENIGNA. Ki vagy te?

MÁTYÁS. Legjobb barát, ki ótalmazni fogja őket; csak te siess innen!

BENIGNA (magában) Ég, ótalmadra bízom! (el.)

PÉTER. Te ótalmazasz minket?

MÁTYÁS. Én. — Tudd meg, Benigna nem beléd, hanem a királyba szerelmes.

PÁL. A királyba?

PÉTER. Belém volt! — Mesebeszéd!

MÁTYÁS. Midőn beléptem, háta mögé lopóztam; szemei epedőn függtek egy arcképen, s az arckép —

PÁL. No?

MÁTYÁS. A királyé volt.

PÁL, PÉTER (bámúlva) **A királyé!?**

MÁTYÁS. Azt sem bajos kitalálni, mért űzi el Balázs úr apátokat és titeket: bizonyosan megtudta, hogy Peti szerelmes leányába.

PÉTER. Semmi szerelmes.

MÁTYÁS. Azaz, hogy szerelmes volt; az öreg tehát félt, hogy az a király fülébe juthat —

PÉTER. Az is lehetetlen; mert bátyámon kívül senkivel sem tudatám, hogy a kisasszony szeret; mert tulajdonképen én nem is szerettem a kisasszonyt!

MÁTYÁS (félre) E fickónál nincsenek otthon. — Az mindegy, elég az hozzá, Balázs úr szerelmédért űz el... De csitt, léptek!

PÉTER (remegni kezd) Az öreg jött meg. — Azt hiszi, lányába vagyok szerelmes. — Ha azért? — Balázs úr, kegyetlen úr! — Jó volna kissé bújós-kát játszani.

PÁL. Rám nem gyanakszik, én bátran szólhatok vele, s apámért szólanom kell. Vonuljatok e mellékszobába, ott bátorságban lesztek.

PÉTER (az oldalszobába ugrik.)

MÁTYÁS (magában) Legjobb alkalom az öreg urat kikémlelni. (el oldalt.)

PÁL. Apámért kérni fogom — aztán örökre el!

ÖTÖDIK JELENÉS.

BALÁZS, ZÁPOLYA (jönnek.)

BALÁZS. Így jól fog esni az ebéd.

ZÁPOLYA. Hanem a szarvast én ejtém el.

BALÁZS. Hahaha! miről álmodol? ha én lövök a vadra, találhatja-e akkor más?

ZÁPOLYA. Természetesen, ha így okoskodol.

HATODIK JELENÉS.

PÁL (előlép.)

PÁL. Uram!

BALÁZS. Hah! — Ezer mennykő! Micsoda vakmerőség!

ZÁPOLYA. Csöndesülj, barátom.

PÁL. Kihallgatást kérek.

BALÁZS. Illy bátor tekintettel.

PÁL. Apámat elűződ a malomból. —

BALÁZS. S te mégis, itt vagy, előtttem?

PÁL. Miért űződ el?

BALÁZS. Mert nekem úgy tetszik. S te mersz engem vallatni? ki mer velem dacolni?

PÁL. Uram, nem félek zsarnoki tekintetedtől, a halált más alakban is láttam: azért szóljunk, ha tetszik, hideg vérrel, mérsékeltebb hangon.

BALÁZS. Hah kölyök, ki emelt ki a porból?

PÁL (jobbát fölemeli) E kar, uram.

BALÁZS. Heh, cselédek!

ZÁPOLYA. Mit akarsz?

PÁL. Hallgass ki, nem lesz károdra.

BALÁZS. Bocsáss, Zápolya!

ZÁPOLYA (halkan) Elrontod tervünket, ne heveskedjél. — Hallgasd ki, aztán büntesd, ha méltó. — Ez igazságtalanság volna, nem illenék magyar úrhoz.

BALÁZS (nagyot lélekzelve) Ám szóljon hát, szóljon!... De emelt feje boszant! —

ZÁPOLYA. Te növeltéd vitézzé, s vitézhez emelt fő illik.

BALÁZS Jó jó, hát szóljon.

ZÁPOLYA. Szólj, ifjú, bátran, azt szereti Balázs úr.

PÁL. Uram, elűzöd apámat, mert azt hiszed, fia és leányod közt szerelmi viszony szövetkezett.

BALÁZS. Zápolya, szóltam én apjának a szerelemről?

ZÁPOLYA. Nem emlékezem.

PÁL. Szólnod kellett, uram, apám mondá; azért haragszol, mivel Benigna szereti öcsémet.

BALÁZS. Öcsédet? — Te vagy az, te hálátlan, ki miatt pusztulnia kell.

PÁL (bámulva) Én?

BALÁZS. Hozzád merte Benigna lealázni szívét.

PÁL (öröme növekedik) Uram, ölj meg, eleget éltem.

BALÁZS. Te is szereted? — Villám háború!..
Heh cselédek!

ZÁPOLYA (lassan hozzá) Ha lármát ütsz, leányod jó hirneve örökre oda.

BALÁZS. Ördög pokol, nem is lármázhatok!

ZÁPOLYA. Távozzál, mindent eligazítok én.

BALÁZS. Legyen; de szemem elé ne kerüljön többé, azt mondom.

PÁL. Uram, ha egykor hozzád emelkedném?

BALÁZS. Hozzám?... (Zápolyához gunyosan) Mond csak, Tuhutum is molnárinas volt? (el.)

HETEDIK JELENÉS.

PÁL (dühvel) Ne volnál apja!...de hiszen. —

ZÁPOLYA. Hadd el, ő már olyan, s más nem lesz soha. Egy pár okos szót kell veled szólanom, öcsém; de aztán ne légy te is olly puskapor természetű.

PÁL. A méltatlan gúny fáj.

ZÁPOLYA. Vigasztaljon, hogy nem érdemléd.

A leány szeret, s te szereted a leányt; ennyi világos. De meggondoltad-e a köztetek levő hézagot? te szegény, ő gazdag; te nemtelen, ő Tuhutum unokája!... Hijában, öcsém, ez a világ sora; jó-e, rossz-e? vitassák a bölcsek, mi nem változtatjuk meg. Tehát annyi bizonyos, öcsém, hogy remény nem táplálhat.

PÁL. Többé nem; eddig táplált, de már vége. Tudd meg, uram — részvevőnek látszol, neked meggyónom. — Szeretem Benignát, évek óta — gyermek korától szeretem — de némán. Szerelmemet tettekbe akarám önteni, hogy méltó legyen egykor hozzá és apjához. — Mátyás király családja is homályból emelkedett a trónig: mért ne emelkedhetném én Magyar Balázsig? így gondolkozám, és erőt érzék szívemben. Balázs úr harcosi közé szegődtem, s közvitézből eddigelé alvezérségig emelkedém.—

ZÁPOLYA. Becsülni kezdelek, és sajnállak.

PÁL. S mért tagadjam? nem sokára fényes szerencse várt volna; Mátyás igazságos... Mi jut eszembe? — Nem, uram, nincs mit remélnem! Hogy is feledtem? —

ZÁPOLYA. Mi az?

PÁL. Benigna nem engem szeret — Balázs úr bizonyosan csalódik — s mi édesen csalódtam én is: — Benigna a királyt szereti.

ZÁPOLYA. A királyt? Bár úgy volna!

PÁL. Arcképét keblén viseli.

ZÁPOLYA. Nem, ifjú, Benigna nem szereti a királyt.

PÁL (kitörő örömmel) Nem?

ZÁPOLYA. Mindent kell tudnod, hogy kigyógyúlj. . . De fogadd, hogy el nem árúlsz.

PÁL (tűrhetetlenül) Fogadom.

ZÁPOLYA. A leány téged szeret, ajkairól halálám.

PÁL (magán kívül) Engem.

ZÁPOLYA. Midőn atyjának kivallá, ez oldalszobában voltam rejtve.

PÁL (eszébe jut, hogy ott vannak) Ez oldalszobában?

ZÁPOLYA. Tudd meg az egész titkot.

PÁL. Titkot ne mondj — mindenre kérlek.

ZÁPOLYA. Benigna ugyan nem szereti a királyt. —

PÁL. Nem? oh öröm!

ZÁPOLYA. De a mi veszedelmesb, a király annál inkább szereti Benignát.

PÁL. Miért örültem?

ZÁPOLYA. Ezt tudja Balázs úr, azért dühösködik? mert minden percben várjuk a királyt. Az arckép is általam jutott a leány kezébe.

PÁL. Tehát az arckép? ...tehát igazán engem szeret?

ZÁPOLYA. De vágytársad a király? —

PÁL. Így nincs mit remélnem.

ZÁPOLYA. Ezt vártam józanságodtól. De szádon pecsét legyen, ha elárúlsz, királyom kegyét veszttem.

PÁL. Bennem bízhatol.

ZÁPOLYA. Ég veled! ... Ha valamiben szolgálhatok: nevem Zápolya István! (el.)

NYOLCADIK JELENÉS.

PÁL (nagyot sohajt) Így jár a ki szeret! — De ezek itt? ...ha hallgatóztak? — adott szavam? — Meg kell esküdniök, hogy megőrzik e titkot.

KILENCEDIK JELENÉS.

MÁTYÁS, PÉTER (jönnek.)

MÁTYÁS. Csitt! a titok köztünk marad.

PÁL. Ha a király megtudná.

MÁTYÁS. Légy nyugodt, ha eddig nem hallá, ezentúl sem fogja hallani.

PÁL. Igéred?

MÁTYÁS. Becsületemre.

PÉTER (ajtatosan) Én is, igaz lelkismeretemre!

MÁTYÁS. De ifjú, ha hallgatunk, a királyt csaljuk meg; mert Zápolya és Magyar Balázs olly leányt játszanak nejévé, ki csupa gyermeki félelemből igent mond ugyan, de gondolati másutt fognak rajzani. Itélj magad: becsület, illendő, szabad-e hallgatnunk?

PÁL (habozva) Szavamat adtam, és ti is.

MÁTYÁS (tervet forralva, fel s alá jár) Tehát ne szegjük meg szavunkat?

PÉTER. Legyen esze a királynak, s ha nem szerettetik, ne vegye nőül.

MÁTYÁS (félleg hallgatva rá) De ha nem tudná, hogy nem szerettetik?

PÉTER. Ó — nehéz is az — én mindjárt tudom, szeret-e a leány vagy sem?

MÁTYÁS. Tapasztaltuk.

PÉTER. Jaj, az boszorkányság — (szájára üt) vagy úgy!

MÁTYÁS (tervével kész) Tehát legyen esze a királynak? — Bizonyos lehetsz tehát, hogy van esze, s Benignát semmi esetre sem veszi nőül, hanem neked — engedi.

PÉTER. Nekem?

MÁTYÁS. Bátyádnak — mert őt szereti. — Mátyás nem olly henye, hogy leányért kétségbe essék.

PÁL (gúnyosan) Köszönöm az engedelmet! —

PÉTER. Csitt! Benigna jó.

MÁTYÁS. Menj, csókold meg.

PÁL. Én.

MÁTYÁS. Mi rézsen leszünk.

PÉTER. Derék! — Öleld meg, rézsen leszünk.
Vallasd — eh, ne légy olly fajánkó!

PÁL. Jobb futnom tőle!

MÁTYÁS (föltartóztatja) Maradj, csak egy percig.

PÉTER. Beh, szájátátott ez a Palkó!

TIZEDIK JELENÉS.

BENIGNA (jő.)

BENIGNA. Pál.

PÁL (megáll) Kisasszony!

BENIGNA. Szóm van hozzád — utolsó az életben.

MÁTYÁS. Nem utolsó, édes kisasszony, hanem az igaziból első. Mi tudjuk: atyád parancsából a királyt kell szeretned. —

BENIGNA. Nem szerethetem.

MÁTYÁS. Meg mered a király szemébe mondani?

BENIGNA. Nem szabad, atyám megtiltá.

MÁTYÁS. Hozzá mégy?

BENIGNA. Atyám parancsa.

MÁTYÁS. Ha ellenkeznél?

BENIGNA. Szabad-e?

MÁTYÁS. Ha daeolnál vele?

BENIGNA. Atyámmal?

MÁTYÁS. De atyádnak nincs joga erőtetni. —

BENIGNA. Lehet-e mást akarnom, mint a mit
ő akar?

MÁTYÁS. S a királyt megcsalod?

BENIGNA (sirva) Ó, én igen boldogtalan vagyok!

MÁTYÁS (félre) A diák meg fogja súgni a királynak. — Valld meg Mátyásnak, hogy atyád erőtet.

BENIGNA. Nem szabad: atyám ellenkezőt parancsol.

MÁTYÁS (félre) Ez nem használható; kihagyom a játékból; úgy is a gyermeki viszonyt tisztelni kell. — Kisasszony, Pál tudja, hogy szereted.

BENIGNA (zavarodva) Uram!

PÉTER. Igen ám, kitudtuk. Én tehát a gyűrűt, melyet ördögi szemfényvesztő babona játszott hozzám, az ő újára vonom. Vedd bátyám!

MÁTYÁS. Most rajtad a sor, kisasszony, tudni, hogy ő is végtelenül, határtalanul...

PÉTER. Ugyan süsd ki már, diák! Nem látod, a kisasszony ájúlni készül.

MÁTYÁS. Határtalanul szeret egy valakit. —

PÉTER (sebesen) Nem valakit, hanem épen Benigna kisasszonyt.

PÁL. Benigna!

BENIGNA. Pál (egymás karjai közé borúlnak.)

PÉTER. Ha most Palkót a villával megtalál-
nám bökní, tudom istenem... (Mátyás elveti süvegét,
az álhajzatot, szakált s bajuszt, s alóla Mátyás feje tűnik
fel, mint az első felvonásban leiratott) Ni ni, mit csi-
nál a diák! — Barnából szőke! — Heh Palkó, Be-
nigna, nini a diák!

BENIGNA. Az arckép!... A király! (térdre
esik.)

PÁL (megütődve) A király!

PÉTER. A király?! (leveretve alant hangon,)

MÁTYÁS. Kelj fel, Benigna! (főlemeli) (Petihez)
Légy rézsen, nehogy meglepessünk.

BENIGNA. Bocsánat!

MÁTYÁS. Mit bocsássak meg? hogy szived má-
sé? vétke a bimbónak, hogy nyilott? — Nem taga-
dom, midőn először láttalak, szépséged elbájolt,
s koronát szántam fejedre; de még akkor nem tu-
dám, hogy a szerelem már körülfüzte rózsáival
(mosolyogva). Vagy attól tartasz, kis hiú, hogy a
szerelem búkórba ejt? Istenemre, nem volna

csuda , mert angyal vagy : de tudd , vágytársam éltem szabadítója.

PÁL. Uram király ! illy zavarban — azt sem tudom , hol áll fejem — engedj távoznom.

MÁTYÁS. Maradj , vagy kétkedni fogunk szerelmedben : a boldogított szerelem nem egy könnyen mond le. Vagy tőlem vészszerű példát ? Ifjú , midőn én mondtam le , nem tettem többet , mint a ki nek házáról a gerlice odább repül. Neked éltemért tartozom , s alig tudom : benned a vitéz hőst , ki mentőm volt , vagy a szerény ifjat jutalmaztam , ki hőstettét elhallgatá , bár érdeme után emelkedni élte üdvé kívánta. Rajtam a sor éretted valamit tenni. Mondd , mi legfőbb kívánatod ?

PÁL. Uram , te tudod.

PÉTER (az ajtón bedugja fejét) Hiszen Mátyás diák már hallotta.

MÁTYÁS. Kívánatod teljesülni fog. Szived és érdemid rég nemessé tőnek , én csak ruháját adhatom rád : im királyod megneemesít , s hat falut irat számodra ; neved ezentúl születésed helyéről — Kinizsi. — Ne köszönd , ez tartozás (Pál ismét köszönni akarja) Halld most parancsomat ! — Kinizsi , a nélkül , hogy itt valakivel szólnál , még atyádtól sem véve búcsut , öcséddel együtt —

PÉTER (beugrik) Velem ?

MÁTYÁS (folytatva) Váradra mégis kíséretemhez, s ott meghagyod nevemben a püspöknek, hogy a székesegyházban várjon készen esküvőre. — Szót se! Teljesítsd parancsomat.

PÁL. Parancsod szerint. (el.)

PÉTER (félre) Hm, a diákkal könnyebb volt beszélni. (el.)

TIZENEGYEDIK JELENÉS.

BENIGNA. Atyám, nem fog megegyezni, uram király.

MÁTYÁS. Meglágyítjuk szívét, magam leszek közbenjáró. Addig ostromolom, míg megegyezend, hogy Kinizsi nője légy; mert Pál ezentúl Kinizsi (félre) Ah, az öregek jönnek. Várjatok rókák: a ki másnak vermet ás, maga esik belé!

TIZENKETTŐDIK JELENÉS.

BALÁZS. ZÁPOLYA (jönnek.)

MÁTYÁS (sohajtván) Benigna! . . . (súgva mintha folytatná) engem itt Mátyás diáknak hívnak, nevezz te is úgy.

BENIGNA. A mint parancsolod.

ZÁPOLYA (Balázshoz) Csitt, ő az.

BALÁZS, A király.

ZÁPOLYA. Lányoddal.

MÁTYÁS (fen hangon) Örökre tiéd — (súgva)
lesz ő!

ZÁPOLYA. Hallod? (hátról lappanganak.)

MÁTYÁS. Ó, mond, akarsz-e (súgva) nője lenni?

BENIGNA. Igen.

ZÁPOLYA. Hallod?

BALÁZS. No, nem szófogadó gyermek? mit
mondtam?

ZÁPOLYA. Haj, ha Mátyás ostromol —

MÁTYÁS. Ha atyádtól megkérem kezedet, nem
fogsz-e nemet mondani?

BENIGNA (szemérmesen) Nem.

MÁTYÁS. A szegény születés nem idegenít?

BENIGNA (földhöz szegezett szemekkel) Nem.

MÁTYÁS. Soha sem fogsz másért hevülni?

BENIGNA. Soha.

MÁTYÁS. Igen, de én Mátyás diák vagyok.

BENIGNA. Tudom, uram —

MÁTYÁS. Elég, elég! Most atyáddal szólok —
(mintha véletlenül látná meg) Ah, épen itt jó. —

ZÁPOLYA, BALÁZS (köhögnek, morognak.)

ZÁPOLYA. Úgy van barátom, úgy —

BALÁZS. Biz úgy — mert minekutána — annak-
utána. —

MÁTYÁS (Benignához) Távozzál, tüstint szólni fogok Kinizsi mellett.

BENIGNA. Nagysá —

MÁTYÁS. Csitt! El, el... Benignát az oldalajtóhoz vezeti, utána szól, csókot hány) Angyal!

TIZENHARMADIK JELENÉS.

ZÁPOLYA (előlép) Héh, nem hallod?

MÁTYÁS (mintha nem is hallaná) Mennyei szendeség!

BALÁZS. Magán kül van.

ZÁPOLYA. Kérdezd, kicsoda? mit akar?

BALÁZS. Ki vagy? mit akarsz? hamar!

MÁTYÁS (hirtelen megfordul) Mellyikre válaszoljak leghamarébb?

BALÁZS. Ki vagy?

MÁTYÁS. Mátyás diák a király udvarából.

BALÁZS. Mit akarsz?

MÁTYÁS. Leányodért jöttem — (félre) Nem is hazudok.

ZÁPOLYA (súgva) Tettes haragot.

BALÁZS. Micsoda? he? leányomért?

ZÁPOLYA (súgva) Vesd szemére szegénységét.

BALÁZS (súgva) **De nem tudok szinleni**

ZÁPOLYA (súgva) **Különben észreveszi, hogy
ösmered.**

BALÁZS (kardsziját rángatja) **Micsoda vakmerő-
ség? hogy merted szemeidet hozzá emelni?**

MÁTYÁS. **Mert ő lenézett rám egykor az ab-
lakból.**

ZÁPOLYA (súgva) **Ijessz rá.**

BALÁZS. **Tudod-e, hogy szolgálmat előhivatom.**

ZÁPOLYA. **Igen, szerelmét hűteni, öntess nya-
kába vagy tíz veder vizet.**

MÁTYÁS. **Urak, félreértés van köztünk. — Szót
kérek. Mindjárt tisztában leszünk. Nem tetszenék
leülni.**

ZÁPOLYA (súgva) **Ne ülj le; ülve nem lehet
haragudni — (fen) Barátom, tűröd ez arcátlansá-
got? — Egy diák — s a te leányod! —**

MÁTYÁS. **Én pedig épen ezen úr közbenjára-
saért akartam legmélyebb alázattal esengeni. (ka-
csint rá.)**

ZÁPOLYA (visszakacsint) **No no, hiszen szívünk
nincs épen gránitból — barátomé sincs — (súgva Ba-
lázshoz) Intett, hogy szóljak mellette — (fen) Az ör-
dőgben is, Balázs, te felfúvalkodottabbnak lát-
szol, mint valóban vagy.**

BALÁZS (súgva) **Heh, az ördögben is, ez bán-
talom.**

ZÁPOLYA (súgva) Szerepünk kívánja. Csak folytatd, haragudjál.

MÁTYÁS (félre) Jól játszanak, de várjatok!

ZÁPOLYA. Közelíts, ifjú.

BALÁZS. Takarodjék.

ZÁPOLYA. Ne félj, ótalmazlak.

BALÁZS. Hallani sem akarom.

ZÁPOLYA. Úgy-e szereted Benignát?

MÁTYÁS. Én? — nem.

BALÁZS (meglepetve) Mi az? — nem.

ZÁPOLYA (oldalba böki) Csitt.

MÁTYÁS. Vagy akarsz, hogy szeressem?

BALÁZS. Azaz — villám jégeső, ha szeretni bátorkodol!

MÁTYÁS. Nem, uram, nem bátorodom.

ZÁPOLYA (Balázshoz) De hiszen láttuk, hahaha.

BALÁZS. Láttuk (összenevetnek.)

MÁTYÁS. Nem szeretem, uraim, hanem kérő vagyok.

ZÁPOLYA (súgva) Halljuk, mit forral megint.

MÁTYÁS. Van egy igen igen jó barátom, kit úgy szeretek, mint magamat, kiért életem is örömet áldoznám. —

ZÁPOLYA (súgva) Ez ő maga; érted már a tréfát?

BALÁZS. Kezdem érteni. — S ki ezen jó barát?

MÁTYÁS. Nemes bajnok, neve Kinizsi.

ZÁPOLYA (súgva) Illy nevű nemes nincs; ez álneve.

BALÁZS (súgva) Ah, most értem.

ZÁPOLYA (durván) Mit akar ezen Kinizsi?

MÁTYÁS. Benignát általam nőül kéreti.

ZÁPOLYA (súgva) Haragudjál.

BALÁZS. Mit? leányomat? — Villám háború?

ZÁPOLYA. Tudod-e, kinék leányát kéred? Magyar Balázsét, Tuhutum ivadékaét, az erdélyi vajdáét! Ezek megőrültek! (súgva Balázshoz) Az égre, haragudjál.

BALÁZS (lármázva) Nem, soha, soha!

MÁTYÁS. De kérek egy okos szót, uraim! ha elszámolódom Kinizsi barátom jó tulajdonságait, remelem, hajlandó lesz Balázs úr.

ZÁPOLYA. Halljuk.

MÁTYÁS. Először, Kinizsi imádja Benignát.

BALÁZS (félre) Azt tudjuk.

ZÁPOLYA. Ez legroszabb tulajdonsága.

MÁTYÁS. Igen, ha Benigna viszont nem szeretné.

ZÁPOLYA. E két tulajdonság együtt véve ér valamit.

MÁTYÁS. Másodszor, Kinizsi nemes ember.

BALÁZS. Én vajda vagyok.

ZÁPOLYA. Nem valami zászlós úr? (int Mátyásnak, hogy mondjon igent.)

MÁTYÁS. Nem, hanem lehet. Még csak mától fogva nemes.

ZÁPOLYA (súgva Balázshoz) Mert tegnap még király volt.

MÁTYÁS. Harmadszor, a király barátja.

ZÁPOLYA. Igazán? no, barátom, ez nyom valamit a mérlegen.

BALÁZS (nevetve) Hm, a király maga helyett tán trónra is —

ZÁPOLYA (megbőki) Csitt! Minő beszéd!

MÁTYÁS. A király legfőbb hivatalokra fogja emelni.

ZÁPOLYA. Hallod, barátom? add oda lányodat. Igaz! (Mátyáshoz) Tudja Benigna, kicsoda ezen Kinizsi?

MÁTYÁS. Ti nem, de ő tudja.

BALÁZS (nevetve) Hátha mi is tudnók! — s mi óta ösmeri lányom ezen Kinizsit?

MÁTYÁS. Kinizsit, csak néhány perc óta.

BALÁZS (Zápolyához) No.

ZÁPOLYA. Ühüm.

MÁTYÁS. Mit várhat Kinizsi?

ZÁPOLYA (súgva) Most add oda a leányt.

BALÁZS. Isten neki! Mivel szeretik egymást.

MÁTYÁS. De nincsenek ősei?

BALÁZS. Se baj.

MÁTYÁS. Igazság, uram, nincs is cudarabb a nemesi gőgnél.

ZÁPOLYA (súgva) Mondj igent.

BALÁZS (vontatva) Igazság.

MÁTYÁS. Nem nevetséges, ki folyvást újain számlálja őseit?

BALÁZS (súgva) Ezer villám, ez vagdalózik.

ZÁPOLYA. Tréfa! mondj igent.

BALÁZS. Igaz, nevetséges, hahaha.

MÁTYÁS. Nem szánni méltó, ki felfuvalkodtan azt nem is hiszi embernek, kinek legalább is nem Tuhutumig nyúlik család-lajtorjája?

BALÁZS (kitörve) Villám háború!... Vagy úgy! —Szánni méltó, hahaha! —De még is, ha vannak őseink —

MÁTYÁS. Nem mi érdemünk.

ZÁPOLYA. S mikor tartjuk fel a menyekzót?

MÁTYÁS. Még ma, Váradon, a székesegyházban.

BALÁZS. Mért nem itt?

MÁTYÁS. A király Váradra szállott, — s ő, mint tudjátok, szeszélyes; ő hagyá meg Kinizsinek, hogy a váradi püspököt állítsa oltárhoz, mert általa esketteti össze a párt; de titkon; még nektek sem szabad jelen lennetek.

BALÁZS. Nekem sem?

ZÁPOLYA (súgva) Hadd rá; szeszély.

MÁTYÁS. A király úgy kívánja. Hanem ha Kinizsi és Benigna megesküdtek, a király ide hozza a párt lakodalomra. Tedd meg a király kedviért. S most állítasd elő kocsidat, számomra és leányod számára.

BALÁZS. Ám legyen, a király kedviért! — Valaki! — (Apród jő) A kocsi álljon elő. Hívd Benignát (Apród el) Aztán tiszteld nevemben a királyt (magában nevet.)

MÁTYÁS. Meg fogom mondani.

ZÁPOLYA. Ajánlj engem is kegyeibe, mondd, hogy nem szünöm hive lenni.

MÁTYÁS. Meg vagyok győződve hűségéről. S én köszönöm, hogy Kinizsi ügyét pártfogoltad.

BALÁZS. Bizony egyedül csak neki köszönd.

MÁTYÁS (meghajtvá magát) O, tudom, tudom!

ZÁPOLYA (mélyebben hajtja meg magát) Semmi köszönet.

BALÁZS. A lakodalom királyi lesz. — Az egész vidéket meghívom. — Hol késik az a leány.

MÁTYÁS (titkon Zápolyához) Minden sikerült.

ZÁPOLYA. Észre ne vegye az öreg.

BALÁZS (fél szömmel rájok pislog) Azt hiszi, rászedett.

ZÁPOLYA (Mátyáshoz titkon) **Fenség, istenileg játszál.**

MÁTYÁS. Csitt, észre ne vegye az öreg.

ZÁPOLYA (észre veszi magát) **Igaz! — Nem fedezed föl magadat?**

MÁTYÁS. **Még nincs vége a játéknak. Benigna jön.**

BALÁZS (magában nevet) **Hogy titkolóznak.**

TIZENNEGYEDIK JELENÉS.

BENIGNA (jö.)

MÁTYÁS (megfogja kezét) **Kisasszony ígéretem szerint atyád szívét meglágyítám, megegyezett, hogy Kinizsi nője légy.**

BENIGNA (lábaihoz borúl) **Atyám!**

BALÁZS (fölémeli) **Szót se! őt kell szeretned, vagy klastromba!**

MÁTYÁS. **Érted: Kinizsit.**

BENIGNA. **Hiszen tudod, atyám!**

MÁTYÁS (szavaiba vág) **Már mondtam atyádnak.**

BALÁZS. **Nője léssz?**

BENIGNA (hálálkozva) Uram király!

BALÁZS (tetteti mintha nem tudná) Micsoda király? (Benignához titkon) Csitt, el ne árulj, nem szabad tudnunk, hogy ő a király.

MÁTYÁS (hasonlóan bámulást tettet) Micsoda király? (titkon Benignához) El ne árulj; nevem Mátyás diák.

BENIGNA (félre) Meg nem foghatom.

BALÁZS. Most halld parancsomat. Ezen diákkal kocsira ülsz, s Váradon megesküszöl Kínizsivel — aztán a királylyal visszatérsz ide lakodalmat ülni.

BENIGNA (örömmel) A mint parancsolod!

BALÁZS (titkon) Így, azt szeretem, hogy örömet szinlesz.

BENIGNA. Szinlek?

MÁTYÁS. A kocsi előállott. Karodat kisasszony!

BALÁZS. Hadd adjam rá áldásomat! (fejére teszi kezét) Áldjon meg isten! — (titkon) A király nem akarja, hogy ösmerjük — érted?

BENIGNA. De hiszen —

MÁTYÁS (elvásztja őket) Karodat kisasszony! — viszontlátásig uraim! (elvezeti Benignát.)

ZÁPOLYA. Csak a leány el ne árulná magát.

BALÁZS. Rá parancsoltam.

ZÁPOLYA. Ládd, a király még a házasságból is tréfát üz. — De barátom, hogy tőlem hallád szerelme titkát — csitt!

BALÁZS. Soha sem árulom el.

HARMADIK FELVONÁS.

(Terem.)

ELSŐ JELENÉS

BALÁZS. ZÁPOLYA. VENDÉGEK. (különféle csoportokban állanak, ülnek, asztal mellett isznak, kockáznak; mindenütt ünnepi fény, a társaság igen vidám)

1. 2. VENDÉG. Tehát Kinizsi a vőlegény neve?

BALÁZS. Nem különben.

2. VENDÉG. Kinizsi?... Kinizsi?...e családot ösmernem kell...Ah, igen, nagyapja nagyapámmal együtt esett el Olaszországban, midőn Lajos oda járt... Hogy ne ösmerném!

ZÁPOLYA (Balázshoz) Ez azt is ösmeri, a ki nincs.

1. VENDÉG. S ki ezen Kinizsi tulajdonképen?

BALÁZS. Tulajdonképen semmi.

3. VENDÉG. Semmi? — ah, lehetetlen!

BALÁZS. Nem tulajdonképen pedig sokkal több, mint a minek lenni látszatik.

1. VENDÉG. De hát minek látszik lenni?

BALÁZS. Kétfélének: vagy Mátyás diáknak, vagy Kinizsi vitéznek. Mint Mátyás diák megkérte leányomat Kinizsinek, s mint Kinizsi megesküdött vele Váradon; s mint más valami, minek nem látszatik, menyekzőjét itt fogja megülni.

3. VENDÉG. Igazán? — ej ej.

1. VENDÉG. De hát miféle ez a Kinizsi?

BALÁZS. Olly vitéz, kinek jó kardja minden birtoka.

1. VENDÉG. S ez vöd?

3. VENDÉG. Lehetetlen!

BALÁZS. Ősei nincsenek, hahaha.

2. VENDÉG. Hogy is ne! nagyapja —

BALÁZS. Olaszországban esett el, hahaha.

4. VENDÉG (magában) Itt a végítélet; vagy Batázs bolondult meg.

BALÁZS. Biz úgy, uraim, új nemes, tegnap gyúratott.

1. VENDÉG. Tréfa.

BALÁZS. No, Zápolya?

ZÁPOLYA. Igaz, uraim, Kinizsi olly szegény mint a templom egere, sőt apját sem tudni ki volt, hahaha.

1. VENDÉG. Talán épen. —

2. VENDÉG. De hogy, nagyapja.

BALÁZS. Olaszországban esett el, hahaha. —
Hanem Kinizsi vőm és a király jó barátok.

1. VENDÉG. Tán épen kémje.

BALÁZS. Néha néha. Egyik tojás nem hason-
lit jobban a másikhoz, mint ő a királyhoz; mint-
ha csak a királyt másolták volna le rajta; vesze-
delmes is volna együtt lakniok, főkép mióta lá-
nyom Kinizsiné, hahaha.

4. VENDÉG (társához) Csudálatos! Balázs új ne-
mesnek adta lányát, s fentebb hordja orrát, mint
valaha.

1. VENDÉG. De mért esküsznek Váradon?

BALÁZS. Mert a király — akarám mondani,
mert Kinizsi — akarám mondani, mert Mátyás
diák úgy akarja.

1. VENDÉG. A király is eljövend?

ZÁPOLYA. Természetesen, a király nélkül nem
történhetik meg a lakodalom.

(Kivül zene.)

BALÁZS. Jőnek.

1. VENDÉG (ablaknál) A király és kísérete.

3. VENDÉG. Fel, urak, a király elé! Éljen
Mátyás király!

MIND. Eljen, Mátyás király!

BALÁZS. Menjetek urak, a király megnehez-
tel-különben.

2. VENDÉG. S te nem jössz?

BALÁZS. Meg sem moccanok.

2. VENDÉG. De a király megharaguvandik.

BALÁZS. Ram nem . . . hahaha . . . rám nem.
Menjetek csak, én maradok.

(a vendégek mind el.)

MÁSODIK JELENÉS.

BALÁZS. Zápolya, soha sem kacagtam ennyit.
Ezeket ugyan rászedtük, hahaha...

ZÁPOLYA. Rászedtük, hahaha.

BALÁZS. Hogy tátják majd szájokat!

ZÁPOLYA. Hogy meresztik szemeiket.

BALÁZS. Ha megtudják, hogy Kinizsi és Má-
tyás diák. —

ZÁPOLYA. És Mátyás diák, és Mátyás ki-
rály. —

BALÁZS. És Kinizsi és a király.

ZÁPOLYA. Ugyan azon egy személy, mint a
három fejű Bráma.

BALÁZS. Zápolya, olly kedvem van... (bokáit táncra emelgeti) Ma eljárnuk a három táncot!

ZÁPOLYA. A király! — De Benignát nem látom.

BALÁZS. Tán tovább űzi a tréfát; de kiugratjuk a nyúlat a bokorból.

H A R M A D I K J E L E N É S.

MÁTYÁS. KISÉRET. VENDÉGEK.

MÁTYÁS. Üdvözlég, vajda.

BALÁZS (rátartva) Üdvözlég, király.

MÁTYÁS. Igen, királyod. Csudálkozom, hogy jobbágy létedre nem jössz előmbe, midőn látogatásra méltatlak.

BALÁZS. Vén vagyok már én hajlongani.

MÁTYÁS. De királyod tiszteletében még igen ifjú. Hadi érdemeidet jutalmazni akarván, erdélyi vajdává neveztünk, de nem azért, hogy gőgödet neveljük, hogy királyoddal ismét s még inkább dacolj, hogy magad hozzánk egyenlőnek képzeld.

BALÁZS (fellobbanva) Király!

ZÁPOLYA (megböki) Tréfál.

BALÁZS (kacagásra törve ki) Istenemre, jól játszik.

MÁTYÁS. Urak, mi lelte a vajdát? — Panasz is van ellened: dölyfös kényurat játszol; fülünkbe jutott, hogy teguap egy szegény molnárt minden ok nélkül elűztél malmából. Igaz ez?

BALÁZS. Igaz; mert elűznöm tetszett.

MÁTYÁS. De nem szabad elűznöd tetszeni.

BALÁZS. Eh, elég a tréfa; vén gyermek vagyok én már leckét hallani.

MÁTYÁS. Nem tréfa, uram, öregebb makacs főt is megtanítottam már én az igazság leckéjére! De most egyszer megbocsátok az atyának leányáért, kit pártfogásom alá vettem.

BALÁZS. Leányomat — hahaha — pártfogás alá? — hiszem, édes Mátyás diák — Kinizsi uram!

MÁTYÁS. Urak, ki érti a vajdát? én nem.

BALÁZS. Kedves vendégeim, ez mind tréfa volt, halljátok a valót: im van szerencsém a társaságnak Mátyásban, Magyarország királyában, vőmet bemutatni.

MÁTYÁS. Vődet? — Van szerencsém a társasággal tudatni: hogy ez nem igaz.

BALÁZS. Villám háború, király, elég a tréfa.

MÁTYÁS. De villám jégeső, vajda, én azt mondom, a tréfa már sok is.

ZÁPOLYA (Balázshoz) Tréfál — gyújts rá!

BALÁZS. Nem voltál-e váramban álruhában Mátyás diák név alatt?

MÁTYÁS. En.

BALÁZS. Ki kérte meg lányomat.

MÁTYÁS. En.

BALÁZS. Haljátok, urak, a király kérte meg lányomat; a ki pedig megkéri lányomat.

MÁTYÁS. Az kérő, nem vőlegény.

1. VENDÉG. Hiszen a vőlegény Kinizsi —

VENDÉGEK. Magad mondád.

BALÁZS. Igen, de Kinizsi a király, és a király Kinizsi.

MÁTYÁS. Igen, de Kinizsi nem a király, s a király nem Kinizsi.

BALÁZS. Hogy hogy?... Nem magad mondád, hogy csak tegnapóta nemes?

MÁTYÁS. Úgy van, Kinizsit tegnap tettem nemessé, itt váradban.

BALÁZS. Hogy legjobb barátod?

MÁTYÁS. Az, legjobb barátom. De azt is mondtam, nincsenek ősei, s nekem vannak őseim.

BALÁZS. Hogy lányom jobban tudja, kicsoda Kinizsi, mint én?

MÁTYÁS. Ő tudja, mert férje; de te most sem tudod, ámbár vőd, különben nem hívnál engem vőlegénynek.

BALÁZS (Zápolyához) Ha a király rászedett! —
Uram ki kell mondanom — mi csürés csavarás!
— Kolozsvártt álköntösben láttad lányomat —

ZÁPOLYA (titkon) Balázs, az ég szerelmére!...

BALÁZS. Eh mit, ne rángass! — (Mátyáshoz) Be-
lé szeretél —

MÁTYÁS. Tovább!

BALÁZS. Hogy álköntösben —

ZÁPOLYA (titkon) Balázs, mit ígértél?

BALÁZS (magába száll) Tüzes mennykő! hara-
gomban —

MÁTYÁS. Kitől hallottad mind ezt? Akarom
tudni, kitől? ki az árulóval!

ZÁPOLYA (szorongva) Balázs!

BALÁZS. Azt soha sem mondom meg.

ZÁPOLYA (magában) Hála isten!

MÁTYÁS. Nem? — hátha már kimontad volna?

BALÁZS. Senkit sem neveztem.

MÁTYÁS. Feledéd, hogy e titkot csak egyet-
len egy ember tudá?

ZÁPOLYA (magában) Oda vagyok.

MÁTYÁS (szünet múlva) Urak, mint látom, mind-
nyájan komoly képet öltve környeztek, mintha
mind ez valóság volna, pedig eddig minden já-
ték volt; a vajda jó kedvét nem akarám szegni,
azért töldám magam is a tréfát.

BALÁZS (félre) Újra éledek.

MÁTYÁS. Mert hiszen, hely, idő, társaság, mind tréfához való; mert itt mégis csakugyan menyekző leend.

BALÁZS (mosolyogva) Úgy-e menyekző, királyom?

MÁTYÁS. Azonnal megértjük egymást. — Uraim, ösmeritek Zápolya Istvánt?

BALÁZS (félre) Most —

ZÁPOLYA (félre) Végem van!

MÁTYÁS. Hűsége, mellyel legbelsőbb titkaim őrzé, jutalmat érdemel, azért ezennel titkos tancsossommá nevezem, s hogy személyemről soha se felejtkezzenek, Salviati által festett hű arc-képpemmel ajándékozom meg! (az arcképét átadja.)

BALÁZS, ZÁPOLYA (egymásra bámulnak.)

MIND. Eljen Zápolya.

BALÁZS (titkon) Zápolya, megcsaltál!

ZÁPOLYA (titkon) A molnárfiú árult el.

BALÁZS (titkon) De Benigna? — Megüt a guta!

MÁTYÁS. Hogyan, Zápolya? mióta a vajdánál mulatsz, úgy tetszik, rád is elragadt a góg, a tiszteletlenség; mert kegyelmünket meg sem köszönöd.

ZÁPOLYA. Királyom!... A magyar trónra ma-

gyar királynét ohajték ültetni, ki édes anyánk legyen... a többi hiba aztán egymásból következék — bocsánat!

MÁTYÁS. Te is félre beszélsz? Mit bocsás-sak meg?

ZÁPOLYA (félre) Szeretnék a föld alá bújni!

MÁTYÁS. Vajda, van-e kedved tovább is tréfálni?

BALÁZS (sütét arccal, lassan) Nem tréfálok — pirúlok — uram, add vissza lányomat, s vedd vissza a vajdaságot.

MÁTYÁS. Hogyan? hát a vajdaság és leányod cserében jártak volna? Nem, Balázs, te vajda vagy érdemből, s leányod Kinizsi neje szerelemből.

BALÁZS. Ki ezen Kinizsi?

MÁTYÁS (titkon) Ne árúld el magadat; tőled függ vajjon kinevessen-e a társaság, vagy sem.

BALÁZS. Engem kinevetni!...

MÁTYÁS. Fog a világ, ha ellenkezel; azért mutass vidám arcot a játékhoz, és erősítsd szavaimat. — Uraim és hölgyeim! kíváncsiak vagytok ösmerni a titokba burkolt vőlegényt? Tudjátok meg, hogy ő legjobb barátom, országom első bajnoka, és bihari főispán. Illy nagy férfiú számára kértem meg a vajda leányát, és Magyar Balázs

csak illy nagy férfiúnak adhatá leányát — nemde , vajda ?

BALÁZS (titkon) Biharban az ispáni szék üres.

MÁTYÁS (titkon) Volt, — de mától vejeded. —

Hogy egyszerre megösmérjük őt: ő volt Moldvabányán éltem szabadítója.

VENDEGEK. Lehetséges ?

BALÁZS (vidúlva) De hát ki vólt élted szabadítója ?

MÁTYÁS. Vajda, újra tréfálsz, mintha nem tudnád! az atya ne ösmerné leánya vőlegényét? ne ösmerné Kinizsít? — Urak, még egyet! ti azt vélitek, hogy Magyar Balázs gőgös, kevély? lám, mint csalódik, ki közelebbről nem ösméri: tudjátok meg: ő leányát alvezérének adta, de most a bihari ispánnak; jobbágya fiának, de a király legjobb barátjának; egy szegény molnár fiának. de a moldvabányai híres bajnoknak; s a hír mégis azt mondá, hogy a vőlegény atyját kiüzte a malomból, — lám, mi csalfa hamis a hír.

BALÁZS. Tehát Pál! (nagyot lélezkzik, boszúját elfojtja) Mind jó, mind jó! csak apja ne volna, vagy ha már apjának lenni kell, ne volna pór! — De tehetek-e mást ?

MÁTYÁS. S most személyét is ajánlom barátságotkba. Esze kissé parlagon maradt, de szíve helyén van, s kívánjunk-e többet? (int, az ajtó megnyílik.)

NEGYEDIK JELENÉS.

PÁL. BENIGNA. PÉTER. GÁSPÁR. (jönnek.)

BALÁZS (Mátyáshoz halkan) Uram, nem illik ám
ősz embert bolonddá tenni!

MÁTYÁS (szinte) Jó vajda, az őszhez sem illik
ám a fiatal emberrel játszani. Felejts mindent, én
mindent feledtem.

BALÁZS. Lehet-e mást tennem?

PÁL (Benignát hozzá vezeti) Atyám, áldj meg.

MIND. Éljen Kinizsi, éljen nője!

BALÁZS (titkon Benignához) Engedetlen nem pa-
rancsoltam, hogy a királyt szeresd?

BENIGNA. Azt parancsoltad, hogy Kinizsi nő-
je legyek.

BALÁZS. Vagy úgy!... (halkan) Uram király,
csak annyit mondj: részt vőn-e leányom a játék-
ban?

MÁTYÁS. Nem vagyok olly kiméletlen: ő csak
azt tudá, hogy Kinizsi nem más, mint Pál a mol-
nár fia.

BALÁZS. Hála isten! — Hidd el, uram, min-
dent megbocsátok, de azért megátkoztam volna.

MÁTYÁS. S így megáldod?

BALÁZS. Isten neki! — ide gyermekeim, vegyétek áldásomat! (megöleli őket.)

MÁTYÁS (Gáspárt oda vezeti) S e tisztos öreget, ki a hazának illy derék fiat adott, nem öleled meg!

GÁSPÁR. Nagyságos úr, nem vagyok oka — én már mindent szekérre raktam volt — de a király —

BALÁZS. Tudom, öreg. Hanem a malomból ki kell menned.

GÁSPÁR. Hogyan?

BALÁZS. Hogy itt, vagy egyik váramban lakjál.

GÁSPÁR. Bocsánat, de ne hajts ki a malomból; az égre, megsiketülnék, ha nem hallanám a kerekek recsegését. Legyen fiam ispán, én maradjak molnár. Jobb lesz az úgy!

MÁTYÁS. Tedd boldoggá, s hadd a malomban.

BALÁZS. Nem, nem! valamit kell tőlem kívánnia. Kivánj valamit.

GÁSPÁR. Hát engedj a malomba még egy követ tennem, viz van elég.

BALÁZS. Legyen.

MÁTYÁS. Most táncra és pohárhoz!

ZÁPOLYA. Kinizsi, vonj kardot!

MÁTYÁS. Mi ez?

ZÁPOLYA. Megszegted szavadat; tőlem titkot hallál, s azt tovább adtad.

MÁTYÁS. Nem úgy, Zápolya! a titkot te tőlem hallád, én pedig viszont tőled hallám, nem Kinizsitől.

ZÁPOLYA. Tőlem?!

MÁTYÁS. Igen, midőn Kinizsinek mondád, a mellékszobában voltam.

ZÁPOLYA. Ma mindenütt megjárom! (Kinizsinek kezét nyújt) Bocsáss meg ifjú.

(Zene.)

MÁTYÁS. A menyasszonynyal én járom az első táncot! (kezet nyújt neki, mind elvonulnak.)

PÉTER (szomorúan visszatartóztatja Pált) Palkó.

PÁL. Mi baj, Peti.

PÉTER. A horog és villa mit sem ér.

PÁL. Még csak most hiszed?

PÉTER. Nem dagadt-e az egyik pofám?

PÁL. Miért?

PÉTER. Pedig dagadt lehetne!

PÁL. Hogyhogy, Peti?

PÉTER. Azt tudod, hogy Rózsika megszűnt szeretni, midőn a villával érintém.

PÁL. Ó, te bohó!

PÉTER. Megszűnt. Ma eszembe jutott, hogy még is szép leány az a Rózszi, fogtam tehát ma-

gamat, hogy újra szeressen, a horoggal illetém.

PÁL. S ő újra szeret?

PÉTER. De hogy! — A helyett, hogy mint egyébkor nyakamba borúlva nyalt falt volna, képzeld — pofon nyalt!

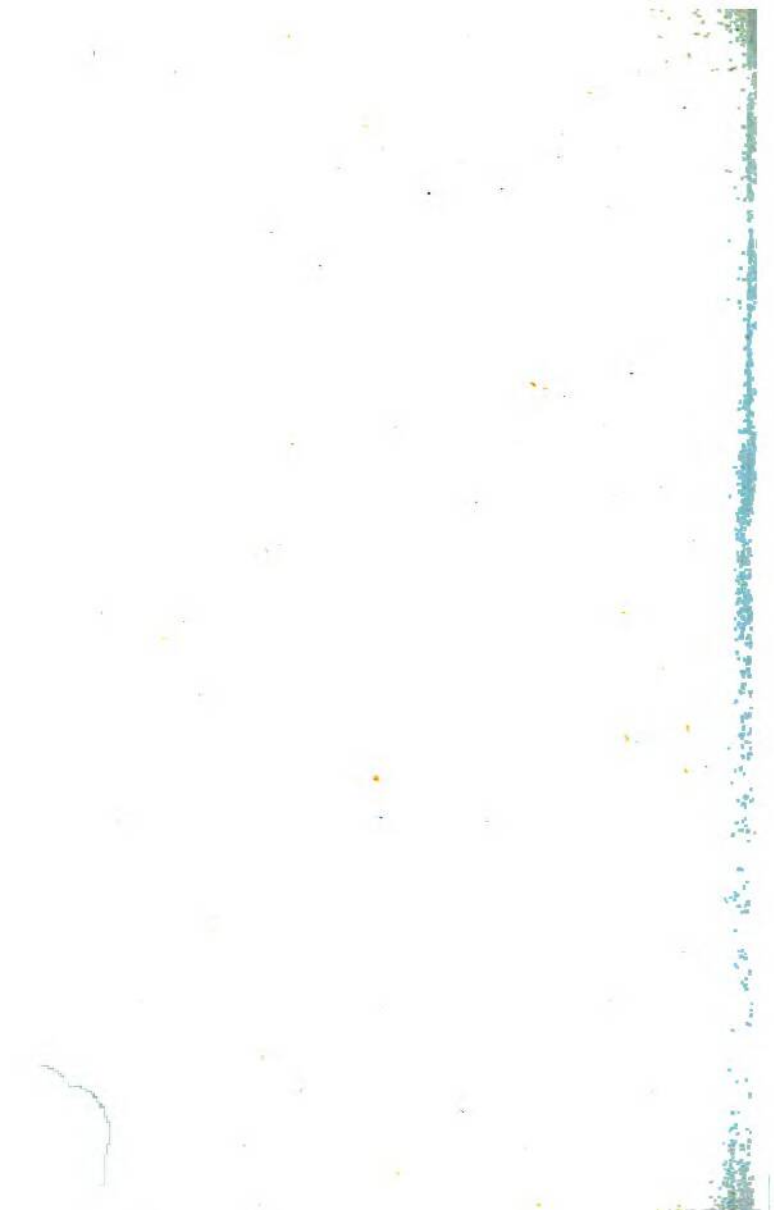
PÁL. Tán azt hívé, illetlenkedel?

PÉTER. De szeretni sem akar.

PÁL (megy) Keress mást.

PÉTER. Beh könnyen beszél, a kinek már van!

Österreichische Nationalbibliothek

